

POJASNILA K ZBIRKI SLOVENSКИH EKSONIMOV

Drago Kladnik, Drago Perko

Pričujočo zbirko smo vzpostavili v okviru raziskovalnega projekta *Slovenski eksonimi: metodologija, standardizacija, GIS*. Vanjo je vključenih dobrih 5000 najpogosteje rabljenih eksonimov, ki smo jih izbrali izmed več kot 50.000 evidentiranih različnih oblik tovrstnih zemljepisnih imen. Preglednica s kar 34 rubrikami je zasnovana kot prispevek k nadaljnjemu poenotenju rabe slovenskih eksonimov, ki ga bo mogoče nenehno dopolnjevati in iz njega črpati informacije o stanju rabe slovenskih eksonimov. Za zdaj je njihova raba neenotna, čeprav smo z analizo zbranega gradiva ugotovili, da se sčasoma razlike vendarle zmanjšujejo. Poenotenje v javni, strokovni in znanstveni rabi bo omogočilo povsem nedvoumno identifikacijo poimenovanih posameznih pojavov in objektov.

Z ugotavljanjem etimologije vključenih eksonimov smo pripravili gradivo za njihovo dokončno standardizacijo, z njihovim sistematičnim beleženjem pa poskrbeli, da ta pomemben segment slovenskega jezika ne bo utonil v pozabo. Z rezultati raziskave ne prispevamo le k ohranjanju jezikovne dediščine kot pomembnega vidika naše kulturne dediščine, ampak tudi k ohranjanju nacionalne identitete.

Zemljepisno ime je lastno ime naselij, delov zemeljskega površja, nebesnih teles, stvarno ime pa lastno ime ustanov, organizacij, podjetij, ki je po definiciji ustaljeno in nedvoumno identificira ter individualizira kakega izmed naštetih objektov. Vsako zemljepisno ime je vezano na strogo določen zemljepisni objekt, kar pa ne pomeni, da se lahko pojavlja več enakih zemljepisnih imen. Nastane na določeni točki časovne osi in na natanko določenem jezikovnem ozemlju. Celoto vseh zemljepisnih imen na svetu in v vseh jezikih delimo na endonime in eksonime. Endonim je ime od znotraj (évdov = znotraj), eksonim pa ime od zunaj (éξω = brez, to je zunaj).

Ljudje so od nekdaj poimenovali pojave z ene od teh dveh lokacij, torej od znotraj ali od zunaj, odvisno, ali živijo na območju poimenovanega pojava ali pa nanj gledajo iz določene razdalje. Slovenski endonimi so slovenska zemljepisna imena znotraj slovenskega etničnega ozemlja, slovenski eksonimi pa slovenska zemljepisna imena na vseh ostalih ozemljih, če se razlikujejo od endonimov na teh ozemljih. Tako je Ljubljana slovenski endonim in Laibach nemški eksonim za glavno mesto Slovenije, Dunaj pa slovenski eksonim in Wien nemški endonim za glavno mesto Avstrije. Na drugi strani London ni slovenski eksonim za angleški London, saj se slovenski zapis tega zemljepisnega imena kljub drugačni izgovorjavi ne razlikuje od zapisa v angleškem jeziku. Med slovenske eksonime v ožjem pomenu spadajo le slovenska zemljepisna imena, ki se povsem razlikujejo od izvirnih endonimov, na primer Nemčija za Deutschland ali Carigrad za Istanbul, v širšem pomenu pa tudi zemljepisna imena, prevedena v slovenščino, na primer Skalno gorovje za Rocky Mountains ali Rumena reka za Huang He, podomačena oziroma poslovenjena zemljepisna imena, na primer Pariz za Paris ali Avstralija za Australia, in umetna zemljepisna imena, ki nimajo ustrezne izvirne oblike, na primer Panonska kotlina ali Amazonsko nižavje.

Leta 2000 je bila za eksonim sprejeta naslednja mednarodno veljavna definicija:

- **Eksonim** je zemljepisno ime v določenem jeziku za geografski pojav zunaj območja, kjer ima ta jezik status uradnega jezika, in se razlikuje od imena v uradnem jeziku ali uradnih jezikih območja, kjer je ta objekt oziroma pojav zastopan. Primeri: Warsaw je angleški eksonim za Warszawa, Londres francoski za London, Mailand nemški za Milano. Uradno latiniziran endonim Moskva za Москва ni eksonim, kot tudi ne pinjinski zapis Beijing, medtem ko je eksonim ime Peking. Združeni narodi priporočajo minimalizirati rabo eksonimov v mednarodni komunikaciji.

V strokovni literaturi in jezikovni praksi sta definiciji pojmov eksonim in podomačeno tuje zemljepisno ime na ravni sopomenke oziroma blizupomenke. Nekateri namreč podomačenih tujih zemljepisnih imen, ki se od originalnih razlikujejo samo v rabi diakritičnih znamenj, posebnih črkovnih znakov, neuporabi vezajev ali členov in podobno ne štejejo k eksonimom. Spet drugi k eksonimom ne uvrščajo eksteritorialnih zemljepisnih imen, ki jim ne moremo opredeliti državne pripadnosti, torej zemljepisnih imen oceanov in morij, podmorskih reliefnih oblik in imen na Antarktiki, pa tudi zunajzemeljskih ali ekstraterestičnih objektov in pojavov.

Poleg temeljnih značilnosti slovenskih eksonimov (imenske oblike v imenovalniku in rodilniku, pridevniške oblike, njihovo originalno oziroma izvirno ime, lega, pomenski tip, koordinate, vrsta podomačenja, status njihove standardizacije, priporočljivost rabe), njihovih alternativnih imen ter zapisa njihovih imenskih oblik v devetih najbolj referenčnih slovenskih atlasih in drugih virih so za vse navedene tudi njihove imenske oblike v večini glavnih svetovnih jezikov (angleščina, francoščina, nemščina, španščina in ruščina) ter v jezikih sosednjih

držav (italijanščina, hrvaščina in madžarščina). Navedbe eksonimov v naštetih tujih jezikih seveda ne pomenijo, da je v njih toliko eksonimov, kot je navedenih v ustreznih stolpcih, saj se lahko v posameznih jezikih pojavljajo tudi eksonimi, ki jih v slovenščini ne poznamo in zanje praviloma uporabljamo originalna imena. V predzadnjem stolpcu je za večino eksonimov podana razlaga o njihovem izvoru oziroma pomenu, v povsem zadnjem stolpcu pa so kot opombe nanizane še razne z njimi povezane zanimivosti.

Zbirka seveda ni dokončna in jo nameravamo še vnaprej izpopolnjevati in dopolnjevati z novimi spoznanji, po potrebi pa tudi popraviti morebitne pomanjkljivosti in napake, zato se priporočamo za morebitne konstruktivne pripombe in predloge.

Zaradi izjemno velike količine podatkov je razumljivo, da se tako v zbirki kot v pričujočem zapisu pojavljajo napake ali kakšne druge pomanjkljivosti. Avtorji skrbnega opazovalca, ki bi jih opazil, naprošamo, da nas o njih obvesti, tako da jih bomo lahko odpravili in s tem kakovost zbirke dvignili na višjo raven.

Zajem eksonimov

Eksonime smo zajemali iz vseh pomembnejših slovenskih atlasov sveta, zbirko pa smo dopolnili tudi z relevantnimi imeni iz Velikega splošnega leksikona (1997 in 1998) in Slovenskega pravopisa (2001). Oplemenitili smo jo še z nekaterimi drugimi pogosto rabljenimi eksonimi, med katerimi imajo posebno mesto imena zgodovinskih naselij in zgodovinskih pokrajin.

S primerjalno analizo smo izločili nesistemske imenske oblike, ki so se pojavljale posamič in se niso splošno uveljavile. Lahko so bile le rezultat nekritičnega redaktorskega podomačevanja večine zemljepisnih imen v določenem viru. Na podlagi primerjalne analize ter z vključitvijo zgodovinskih eksonimov je nastala preglednica s skupno 5038 različnimi imeni, med katerimi so mnoga večpomenska. V njej smo zavestno obdržali večino poimenovanj podmorskih reliefnih oblik in pomembnejših zgodovinskih imen. Podmorske reliefne oblike, katerih poimenovanje ima značaj imen zunaj državne suverenosti, prikazujejo šele nekateri novejši atlasi, zgodovinska imena pa so v večjem obsegu navedena v leksikonih, ne nazadnje tudi v slovarskem delu Slovenskega pravopisa (2001).

Slovenska atlasna literatura ima s ponovnim "rojstvom" skoraj pozabljenega Cigaletovega Atlanta (1869–1877) že skoraj stoletje in pol dolgo tradicijo. V tem prvem slovenskem atlasu sveta so pri navajanju zemljepisnih imen v mnogih primerih nakazane rešitve, skladne s sodobnimi pogledi. Po njem Slovenci vse do tako imenovanega Medvedovega atlasa (Veliki atlas sveta 1972) skoraj stoletje nismo dobili atlasa sveta za splošno rabo. Vmes je sicer izšlo nekaj šolskih atlasov, med katerimi jih je bila večina (Orožen 1902; Visintin 1941; Šolski atlas 1959) preučena že zaradi razvojnih vidikov podomačevanja tujih zemljepisnih imen. Z osamosvojitvijo Slovenije je izhajanje atlasov doživelo pravi razcvet, kar se je nadaljevalo tudi v prvem desetletju 21. stoletja. Eksonime smo zajemali iz Atlasa sveta (1991), Velikega družinskega atlasa sveta (1992), Atlasa 2000 (1997), Geografskega atlasa za osnovno šolo (1998), Družinskega atlasa sveta (2002), Geografskega atlasa sveta za šole (2002), Velikega šolskega atlasa (2003), Priročnega atlasa sveta (2003), Atlasa sveta za osnovne in srednje šole (2005) ter Velikega atlasa sveta (2005).

V osnovno zbirko podomačenih tujih zemljepisnih imen so vključena tudi tista imena iz zamejstva v Italiji, Avstriji ter na Madžarskem in Hrvaškem, ki se pojavljajo na regionalnih zemljevidih delov celin v atlasih, ne pa tudi tista, ki so zapisana na podrobnejših zemljevidih Slovenije in njenih delov. Upoštevana pa so tista zamejska imena, ki se pojavljajo na zemljevidih Jugoslavije. Iz Velikega splošnega leksikona (1997 in 1998) in slovarskega dela Slovenskega pravopisa (2001) so vključena vsa zamejska zemljepisna imena.

V zbirko so zavestno vključeni tudi nekateri najpomembnejši arhaični eksonimi, na primer Florenca, Kelmorajn, Monakovo in Solnograd, za katere menimo, da velja ohranjati spomin na njihovo nekdanjo izjemno pomembno sporočilno vrednost, ki je do določene mere še vedno aktualna tudi v njihovih splošno znanih pridevniških izpeljankah, na primer florentinski, solnograški ...

Tabelarični prikaz eksonimov

Preglednico sestavlja 34 rubrik, razvrščenih v prav toliko stolpcev:

stolpec A: ID. ID (*identifier*) je identifikacijska številka, s katero so v številčnem zaporedju razvrščeni vsi vključeni eksonimi, pri čemer je izhodišče razvrščanja abecedni seznam slovenskih eksonimov iz stolpca B.

stolpec B: slovenski eksonim. V tem stolpcu so vsi vključeni eksonimi razvrščeni po abecednem zaporedju.

stolpec C: roditelj slovenskega eksonima. V tem stolpcu so vsi vključeni eksonimi zapisani v njihovi roditeljski obliki, torej v drugem sklonu oziroma roditeljski ali genitivu.

stolpec D: pridevniška oblika slovenskega eksonima. V tem stolpcu so skoraj vsi vključeni eksonimi zapisani v njihovi pridevniški obliki. Izjema so nekateri večbesedni eksonimi, pri katerih je pridevniško imensko izpeljanko skoraj nemogoče tvoriti, kot je na primer pri imenih litosferskih plošč, denimo Antarktična plošča. Tovrstni primeri so označeni s črtico.

stolpec E: izvorno zemljepisno ime. V tem stolpcu preglednice so za vse slovenske eksonime navedeni njihovi endonimi, zapisani v latinici, pri čemer so pri imenih, originalno zapisanih v nelatiničnih pisavah, uporabljeni veljavni latinizacijski ključi. Z njimi je zagotovljeno, da so vsa vključena imena zapisana skladno z najnovejšimi pravili prečkovanja, tudi v primerih, ki so slovenskemu krogu uporabnikov na videz tuji. Gre predvsem za slovanskim uporabnikom, ki v svojih latinicah uporabljajo posebne črke za šumevce ali šumnike č, š in ž, tuje in neprijazne sisteme prečkovanja iz cirilicnih pisav, kakršne so, deloma tudi samovoljno, uvedle vzhodnoevropske države Ukrajina, Bolgarija in Belorusija. Za mednarodno strokovno srenjo sta zlasti sporna latinizacijska ključa za ukrajinska in bolgarska imena, ki ne upoštevata splošnih priporočil o uporabi načela transliteracije, ampak se zateketa k transkripciji, pri čemer je ta v primeru ukrajiniščine celo prilagojena angleškemu govornemu okolju.

Za kontrolo pravilnosti zapisov originalnih imen smo uporabljali spletni portal GeoNames (medmrežje 1), Veliki atlas sveta (2005), Veliki splošni leksikon (1997 in 1998), ter češko (Beránek s sodelavci 2006) in poljske publikacije o eksonimih (Krauze-Tomczyk in Kondracki 1994a, 1994b, 1994c in 1996). Pomagali smo si tudi z Wikipedijo (2012), iz katere smo pridobili tudi veljavne latinizacijske ključe za ukrajinsko (medmrežje 2), bolgarsko (medmrežje 3), belorusko (medmrežje 4) in mongolsko (medmrežje 5) cirilico ter skladno z njimi sami izvedli prečkovanje vključenih zemljepisnih imen v teh državah.

Zapis zemljepisnih imen je na nek način "zamrznitev" njihove izgovorne oblike. Načeloma velja, da je za toponimika najpomembnejša izgovorna oblika imen, medtem ko je za kartografa, ki ima opravka z zemljepisnimi imeni, pomembna izključno njihova pisna podoba (Kadmon 2000).

Na Zemlji je okrog 4000 jezikov, število pisav pa je precej manjše. Ker večino bolj znanih in uporabnih pisav uporablja več jezikov, so nekatere razširjene po zajetnih delih sveta. Število pisav je sicer odvisno od definicije pojma pisava, vendar verjetno ne presega vrednosti 100. V svetu so tako po številu uporabnikov kot po razprostranjenosti najbolj uveljavljene latinica in njene različice. Številni jeziki si sponosajo bližnje uveljavljene pisave. Tako na primer japonski kanji uporablja kitajske pismenke, arabski črkopis pa ne uporabljajo le govorniki arabščine, ampak z nekaterimi diakritičnimi prilagoditvami tudi mnogi narodi in narodne manjšine v Aziji in Afriki, na primer Iranci, Paštuni in Sindi v Afganistanu ter zahodnem Pakistanu, Beludži, Brahuji in urdujsko govoreči Mohadžirji v Pakistanu, Kašmirci in Baltiji na severozahodu Indije, Dakini na jugu Indije, Moroji na filipinskem otočju Sulu, Svahilci v Keniji, Havsi na severu Nigerije. Z dodatnimi modifikacijami ga še vedno uporabljajo tudi govorniki sodobnega vzhodnega aramejskega jezika, maldivskega jezika divehu ter pandžabskega in fulanskega jezika, vendar je večina med njimi v sodobnosti prešla na latinične pisave, ki so se med vsemi pokazale za najbolj univerzalne.

Kljub dokaj skromnemu številu pisav je spreminjanje zapisov iz ene v drugo, še zlasti ker se ob tem skuša slediti kar najbolj zvestemu prenosu izreke, zelo zahtevno opravilo. V ta namen so si mednarodne znanstvene ustanove in razne komisije izmislile nekakšne razširjene abecede z več novimi črkami in številnimi diakritičnimi ali ločevalnimi znamenji. Ena od takih mednarodnih fonetičnih abeced, namenjena prevedbi v latinico, ima namesto 25 črk, kolikor jih ima slovenska pisava, tja do 125 črkovnih znamenj z dodatnimi posebnimi opozorili za naglas in dolžino, da je z njimi mogoče vsaj za silo dovolj nazorno opisati, muzikalno notirati in ustrezno predstaviti precej glasov iz različnih jezikov (Moder 1972). Ker pa v vsakdanji rabi tako zapletene znanstvene pisave ni mogoče uporabljati, je bilo treba tujim zemljepisnim imenom dati enostavnejšo zapisno podobo. Tudi v tem pogledu je v mednarodni rabi zmagala latinica, s čimer so posamezne države za svoja ozemlja prevzele obveznost določiti tako imenovano uradno zapisno podobo svojih zemljepisnih imen.

Prenos fonoloških jezikovnih elementov ali grafičnih simbolov nelatiničnega pisnega sistema v latiničnega se imenuje latinizacija, pravila prevedbe iz določene nelatinične pisave v latinično pa določajo tako imenovani latinizacijski ključi ali prevedbene tabele, nad katerimi v okviru UNGEGN-a (United Group of Experts on Geographical names) bdi Delovna skupina za latinizacijo (*Working Group on Romanization Systems*).

Vendar nekatere države z območij, kjer je latinica uveljavljen črkopis, vztrajajo pri ustaljenih, izreki njihovih vodilnih jezikov prilagojenih oblikah pisnega izražanja. Ker je samo v Evropi več kot 30 vsaj deloma različnih latinic, je vse polno posebnosti in izjem, za različne glasove vse polno istih črkovnih znamenj in na drugi strani tudi več različnih črkovnih znamenj za iste glasove. Poleg tega je tudi nešteto glasovnih odtenkov, ki znotraj posameznih jezikov ostajajo dostikrat nezaznamovani, saj jih njihovi uporabniki znajo brati same po sebi.

Zaradi potrebnih poenostavitev sta se za pisno toponimsko transformacijo uveljavila dva postopka, imenovana transkripcija in transliteracija.

Transkripcija je pisna prevedba endonimske oblike zemljepisnega imena iz enega jezika v drugega ob uporabi pisave ciljnega jezika, ne da bi se pri tem zatekala k dodatnim črkam, črkovnim kombinacijam, diakritičnim in drugim črkovnim znamenjem. Z njo je mogoče v vsakem pisnem jeziku zapisati tudi imena v jezikih brez pisav. Morda največja prednost transkripcije je dejstvo, da lahko uporabnik v ciljnem jeziku ob branju kolikor toliko pravilno izgovori določeno ime. Izgovor je seveda le bolj ali manj oddaljen približek izgovoru v izvornem jeziku, saj črkovje določene pisave običajno ne omogoča natančnega posnetka celotne palete glasovnih odtenkov.

Transkripcija velja za nepovraten proces. To pomeni, da po opravljeni prevedbi iz enega v drug jezik morebitna povratna transkripcija v izvorni jezik (ki je zdaj ciljni) običajno ne privede do zapisa, enakega zapisu prvotnega originalnega imena, kar je za vsakogar, ki želi rekonstruirati originalno obliko imena v izvorni pisavi, pomembna slabost. Zaradi nepovratnosti velja transkripcija za sicer priljubljeno, vendar neznanstveno obliko imenske prevedbe. Zato transkripcijskih postopkov ni mogoče povsem zadovoljivo uporabljati za strokovne namene, kjer je zanesljiva pot prenosa imen iz črkopisa v črkopis in nazaj eden od bistvenih, nujnih pogojev za nemoteno, resno delo.

Dosleden prepis iz ene pisave v drugo in po potrebi iz te nazaj v prvotno pisavo zagotavlja transliteracija ali prečkovanje. Transliteracija je postopek prevedbe zapisa zemljepisnih imen med različnimi pisavami (in ne različnimi jeziki, kar je značilnost transkripcije). Pri tem se vsaka črka izvorne pisave načeloma nadomesti z odgovarjajočo črko ciljne pisave. Ker pa se s črkami različnih pisav praviloma izraža tudi različne glasove, se določena posamezna črka ali črkovna kombinacija v izvorni pisavi zamenja ali predstavi ne le z enim samim znakom, to je običajno z eno črko, ampak s kombinacijami črk. Ker marsikdaj tudi to ni dovolj, se v ciljni pisavi uporabijo posebni grafični znaki, imenovani diakritična ali ločevalna znamenja, ki označujejo glasovne vrednosti izvorne črke, kot sta na primer dolžina in naglas.

V nasprotju s transkripcijo je za transliteracijo značilna popolna povratnost ali reverzibilnost, tako da lahko uporabnik ciljnega jezika z rekonstrukcijo ugotovi originalno obliko zapisa v izvorni pisavi (v praksi tega ni mogoče vselej dosledno zagotoviti), seveda le, če je za to zahtevno opravilo dovolj strokovno usposobljen. Transliteracija se lahko izvede med zvočnimi, to je različnimi abecednimi in zlogovnimi pisavami, kjer načeloma vsak grafični znak ali grafem vedno predstavlja isti glasnik ali fonem. Pri transliteraciji ostanejo vsa zemljepisna imena iz vseh latinic popolnoma nespremenjena.

Glavna pomanjkljivost transliteracijskih postopkov je dejstvo, da diakritična znamenja in posebne črke v ciljnih pisavah pogosto nimajo nobenega prepoznavnega glasovnega pomena, zato je latinizacijski ključ potreben za vsak jezik, ki uporablja določeno ciljno pisavo.

Pri nas je (bila) transliteracijska metoda zaradi prej trdno zakoreninjene transkripcijske prakse in odstopanja od črkovnega sistema slovenske latinice vsaj deloma odtujevalna in za vsakdanjo rabo moteča, saj se z njo na primer slovanska imena (po nepotrebnem) potujčuje.

stolpec F: jezik izvirnega zemljepisnega imena. V tem stolpcu so navedeni jeziki izvirnih zemljepisnih imen vseh v preglednici zapisanih slovenskih eksonimov. Ti so v originalni endonimski obliki zapisani v 219 različnih jezikih. Njihov seznam je sestavljen na podlagi poznavanja jezikovnih značilnosti posameznih držav in njihovih pokrajin ter glede na uradne jezike v posameznih državah, kar je navedeno v Velikem splošnem leksikonu (1997 in 1998), knjigi Države sveta (Natek in Natek 1999), na spletnih straneh CIA World Factbook (medmrežje 6) in v Wikipediji (medmrežje 7).

Če je le mogoče, so večjezične oblike imen zapisane v različnih jezikih. To velja tako za države z različnimi etničnimi skupinami kot tudi za večje pokrajine, večje gorske skupine, reke, ki prečkajo več držav in seveda morja. Imena oceanov niso vpisana večjezično, temveč le v angleščini in francoščini, enako kot imena celin in velikih pokrajinskih enot, ki pa so izjemoma zapisana tudi v tam prevladujoči jezikovni obliki.

Na ozemljih nekdanjih kolonij v Afriki in Aziji, a tudi v Oceaniji, Avstraliji ter Severni in Južni Ameriki so še vedno v najširši rabi zapisi zemljepisnih imen v kolonialnih jezikih, domačinski jeziki pa si mednarodno rabo utirajo le postopoma. Najbrž bo minilo še precej časa, preden se bodo tudi tam na zemljevidih na široko uveljavili zapisi domačih originalnih imen. Ob tem se nakazuje dilema, kako bo ta sprememba vplivala na rabo podomačenih oblik imen, saj izkušnje kažejo, da se tudi v slovenščini praviloma še dolgo uporabljajo tradicionalno bolj znane kolonialne oblike zemljepisnih imen, kot na primer imena Burma namesto Mjanmar, Bombaj namesto Mumbai ali Celebes namesto Sulavezi.

Seznam relevantnih jezikov:

abhaški	frizijski	lepčajski	romunski
adigejski	furlanski	lidijski	ruski
afarski	galižanski	likijski	sahajski
afrikanski	grški	limbujski	samojski
ajmaranski	gruzijski	litvanski	sangojski
akadski	gudžaratski	luksemburški	sanskrtski
albanski	gvaranijski	lužiškosrbski	sejšelski kreolski
aleutski	hajdski	madžarski	sindski
altajski*	hakaški	majeovski	singalski
amharski	havajski	makedonski	sisotski
amonitski	havški	malajalamski	sisvatski
angleški	hebrejski	malajski	slovaški
antilski kreolski	hetitski	malezijski	somalski
arabanski aboridžinski	hindijjski	malgaški	spodnjelužiškosrbski
arabski	hrvaški	mandžurski	srbski
aramejski	indonezijski	manski gelski	srednjeveški grški
aravaški	inguški	maorski	staroegipčanski
armenski	iranski	maratijski	starogrški
asamski	irokeški*	marijski	staronemški
asirski	irski gelski	maršalski	staroperzijski
ašantski	islandski	mavricijski kreolski	sumerski
avarski	italijanski	melanezijski	svahilijski
azerski	jakutski	mingrelski	škotski gelski
abilonski	japonski	mohavški	šlezijjski
baskovski	južnomarkeški	mokšski	španski
baškirski	kabardino-čerkeški	moldavski	švedski
beloruski	kalmiški	monegaški	tadžiški
bengalski	kannadski	mongolski	tagaloški
berberski	karačajsko-balkarski	mosijski ali džulaški	tajski
bislamski	karelski	nemški	tamilski
bolgarski	kartažanski	nenski	tatarski
bošnjaški	kašmirski	nepalski	teluški
bretonski	kašubski	nikobarski*	tetumski
burjatski	katalonski	nizkonemški	tibetanski
burmanski	kazaški	nizozemski	tigrinjski
cvanski	kikujski	norveški	tokpisinski
čamorski	kirgiški	novogrški	tuareški
čečenski	kiribatski	novonemški	turkmenski
češki	kirundijski	ongejski	turški
čičevski	kitajski	oriški	tuskarorski*
čuvaški	kmerski	osetinski	tuvinski
danski	komijski	palavski	udmurtski
darijski	komorski	palijski	ugaritski
divehijski	koptski	pandžabski	ujgurski
dzongkhajski	korejski	papiamentski	ukrajinski
eskimski*	kornijski	partijski	urdujski

estonski	korziški	paštunski	uzbeški
etruščanski	kreolski*	pilipinski	vališki
evenški	krimski tatarski	polinezijski*	valižanski
feničanski	kurdski	poljski	valonski
ferski	laoški	portugalski	vietnamski
fidžijski	laponski*	provansalski	volofski
finski	latinski	radžastanski	zgorinjeluški
francoski	latvijski	retoromanski	zulujski
*jezikovna skupina ali jezikovna družina			

stolpec G: lega eksonima (celina, ocean). Ta stolpec je tako kot naslednji v preglednici namenjen zapisu geografske lege eksonimov oziroma podomačenih tujih zemljepisnih imen. Če se določen pojav, ki ga označuje eksonim, razprostira čez več ozemeljskih enot, mu je praviloma pripisana lega v vseh enotah, ki jim pripada, torej so navedeni vse odgovarjajoče celine in vsi oceani.

Členitev po celinah je v primerjavi s členitvijo po državah bolj zapletena, saj jo je mogoče izvesti na več načinov. Pripadnost celinam je opredeljena naravnogeografsko in ne politično, zato razmejitve ne sledijo vselej državnim mejam. Razvrščanje eksonimov po celinah je le deloma skladno s klasično geografsko členitvijo. Zaradi etnično-jezikovno-zgodovinskih razlogov je kot posebna enota izdvojena Srednja Amerika, ki jo sestavljajo države Medmorske Amerike ter območje Karibskih otokov oziroma Velikih in Malih Antilov. Evropa in Azija sta razmejeni po pogorju in reki Ural ter po razvodnem grebenu Visokega Kavkaza. Mejo med Azijo in Afriko predstavlja Sueški prekop, meja med Oceanijo in Azijo pa je začrtana tako, da je celotna Nova Gvineja uvrščena k Oceaniji, preostali del Malajskega arhipelaga pa k Aziji. V nadaljevanju je natančneje opisano razvrščanje otočij in otokov k posameznim celinam, kar nakazuje meje med njimi.

Grenlandija in Bermudi so uvrščeni k Severni Ameriki, Islandija in Azori pa k Evropi. K tej celini je prišteta tudi Madeira, medtem ko so Kanarski otoki pripojeni k Afriki, kamor spadajo tudi osamljeni otoki sredi Atlantskega oceana Sveta Helena in Tristan da Cunha. Brazilske Čeri svetega Petra in Pavla so uvrščene k Južni Ameriki. K Afriki spadajo tudi Sejšeli, Maskareni, otok Novi Amsterdam, Otok svetega Pavla, Otoki princa Edvarda in Crozetovi otoki, ki jo oklepajo z vzhodne strani, Maldivi in otočje Chagos so pripojeni k Aziji, medtem ko so Kerguelenovi otoki, Heardov otok in McDonaldovi otoki priključeni k Antarktiki. K tej ledeni celini so uvrščeni tudi Južni Sandwichevi otoki, Južna Georgija, Južni Shetlandski otoki, Južni Orkneyjski otoki in Ballenyjevi otoki. Falklandi so pripojeni k Južni Ameriki, tako kot Otoki Juana Fernandez, otoki Desventuradas in Galapaški otoki na njeni zahodni strani. Kokosov otok, Clippertonov otok in Revillagigedovi otoki so prišteti k Srednji Ameriki. Velikonočni otok in Havaji so del Oceanije, kamor na njeni zahodni meji spadajo otoki Bonin, Vulkanski otoki, Marijansko otočje in Palavsko otočje v severnem ter Antipodi, Aucklandovi otoki, Campbellov otok in Macquariejev otok v južnem delu. Avstralski Božični otok in Kokosovi otoki južno od Jave in Sumatre so pripojeni k Aziji. K Aziji spadajo tudi Komandantovi otoki, ameriški Aleuti pa so pripojeni Severni Ameriki. Še pogled na otoško razmejitev med Evropo, Azijo in Severno Ameriko v Arktičnem oceanu: Spitsbergi, Dežela Franca Jožefa in Nova dežela so del Evrope, ruski otoki in otočja vzhodno od Nove dežele del Azije, medtem ko je Kanadski arhipelag, tako kot Grenlandija, uvrščen k Severni Ameriki.

Razmejitev med oceani je oprta na meje, za katere so se dogovorili izvedenci Mednarodne hidrološke organizacije (*International Hydrographic Organization*, kratica IHO). Razmejitve so dokaj jasne; izjemi sta Arktični in Antarktični ocean. Medtem ko se Arktični ocean površinsko povsem ujema s Severnim ledenim morjem in je v bistvu njegov alonim, je Antarktični ocean po 60. stopinji južne zemljepisne širine razmejeno vodno telo, ki meji na Atlantski, Indijski in Tihi ocean, s čimer so njihove površine ustrezno manjše (medmrežje 8; medmrežje 9; Perko 2006). Za "osamosvojitve" Antarktičnega oceana se je spomladi 2000 odločila Mednarodna hidrološka organizacija (Perko 2006). Njegova severna meja je tudi meja mednarodne Pogodbe o Antarktiki. Z dobrimi 20.000.000 km² površine je Antarktični ocean večji od Arktičnega in je tako četrto največje vodno telo našega planeta (medmrežje 10).

stolpec H: lega eksonima (država, morje). Države so opredeljene glede na najnovjše stanje v času nastajanja monografije. Nekakšna izjema je Zahodna Sahara, ki si jo je že skoraj povsem prilastil Maroko, vendar jo še vedno obravnavamo kot neodvisno državo. Kot neodvisne države so navedene tudi Južni Sudan, Palestina in Kosovo.

Med eksonime na območjih morij spadajo vsi mareonimi zunaj območij svetovnih oceanov in njihove podmorske reliefne oblike. Po Wikipediji (medmrežje 10) so na Zemlji 103 morja (mednje so vštet tudi nekateri večji zalivi), od tega jih je 53 na območju Atlantskega oceana, 35 na območju Tihega oceana, 19 na območju

Antarktičnega oceana, 16 na območju Arktičnega oceana in 10 na območju Indijskega oceana. K Atlantskemu oceanu spadata tudi medcelinsko Sredozemsko morje in stransko Baltsko morje, ki ju sestavlja več manjših morij, Sredozemskega 18 (na primer Alboransko, Egejsko, Jadransko, Ligursko, Sirta), Baltskega pa 10 (na primer Alandsko, Botnijsko, Finski zaliv, Øresund).

Meje med morji so zarisane na zemljevidih morij v Velikem družinskem atlasu sveta (1992, 114–119), ta pa povzemajo dogovore izvedencev Mednarodne hidrološke organizacije. Notranja morja (Kaspijsko jezero – njegovo originalno rusko ime je Kaspijskoe more, Mrtvo morje ...) so v bistvu slana jezera in so tako kot drugi kopenski hidronimi uvrščena k tistim celinam in državam, na ozemlju katerih se razprostirajo. Omeniti velja še Sredozemsko morje, ki je kot del Atlantskega oceana zaradi svoje izjemne civilizacijsko-zgodovinske vloge in bližine opredeljeno kot posebna podenota. Vanjo so kot njen sestavni del uvrščena manjša morja, na primer Ligursko, Tirensko, Jonsko, Jadransko in Egejsko, pa tudi Marmarsko, Črno in Azovsko morje, ki jih nekateri štejejo med notranja morja.

V stolpcu so z ničlo (0) označena tista imena, ki so ozemeljsko širša in se nanašajo na prostorske enote, ki jih ni možno ali smiselno razvrstiti po državah oziroma morjih.

stolpec I: pomenski tip eksonima. V tem stolpcu preglednice so eksonimi razčlenjeni na pomenske skupine. Členitev pomena eksonimov je prilagojena svetovnim razsežnostim in običajni delitvi poimenovanih geografskih pojavov in topografskih objektov v naši atlasni in leksikalni literaturi. Zasnovali smo jo z združevanjem različnih geografskih pojavov in topografskih objektov v glavne objektne oziroma pomenske skupine, ki jim lahko rečemo tudi pomenski tipi. Paleta pomenskih tipov je razmeroma zajetna, saj jih je 16; večino med njimi sestavlja več sorodnih pojavov in objektov.

Najbolj prostrana prostorska enota je **celina**, na primer Afrika, Južna Amerika, Antarktika, a tudi Oceanija in zaradi velike gostote eksonimov na razmeroma majhnem prostoru posebej izločena Srednja Amerika.

Poseben tip sestavljajo imena **držav**, na primer Jordanija, Srednjeafriška republika, Združene države Amerike. V imenik so vključene le tiste države, ki se v podomačenem zapisu kakorkoli razlikujejo od originalno zapisanega imena. Od ustaljenega vzorca nekoliko odstopajo imena otoških držav, na primer Kuba, Antigva in Barbuda, Salomonovi otoki, ki so hkrati tudi imena otokov oziroma otoških reliefnih oblik.

Največ podomačenih tujih zemljepisnih imen je uvrščenih v pomensko skupino **naselje**. Med njimi najdemo podomačene oblike velikih mest (na primer Rim, Krakov, Basra, Akra) in pomembnejših krajev v zamejstvu (na primer Brod na Kolpi, Krmin, Velikovec, Monošter). Nekatera naselja so si ob oznaki naselje prislužila še pripis **zgodovinsko naselje** (na primer Korint in Šparta na Peloponezu). Nekateri kraji so sčasoma povsem spremenili ime in je podomačeno tudi njihovo nekdanje ime (na primer Akvileja, Bizanc), nekateri so propadli in prenehali obstajati (na primer Efez, Herakleja, Mikene, Troja), v zdajšnjih imenih nekaterih pa je še vedno mogoče zaslediti navezavo na znana imena iz preteklosti (na primer Maraton, Tebe).

Pomenska skupina **kopenska reliefna oblika** je notranje raznolika. Vanjo so vključena vsa imena, ki so povezana z razgibanostjo površja ali z reliefnimi kategorijami nasploh. Tako v njej najdemo imena gorovij (na primer Aljaško gorovje, Čerskijevo gorovje, Apalači), hribovij (na primer Flindersovo hribovje, Timansko hribovje, Jenisejsko višavje, Slovaško rudogorje), gričevij (na primer Donsko višavje, Ošmjansko višavje), vrhov oziroma vzpetin (na primer K2, Adamov vrh, Aventin), planot (na primer Bolivijska visoka planota, Jukonska planota, Lavrencijsko višavje, Osrednja mezeta), ravnin oziroma nižavij (na primer Padsko nižavje, Pridneprsko nižavje, Turansko nižavje), ravnikov (na primer Barklyjev ravnik, Južnotečajni ravnik), kotlin (na primer Akvitanska kotlina, Kongovska kotlina, Velika kotlina), depresij (na primer Katarska depresija, Turfanska depresija), tektonskih jarkov (na primer Veliki tektonski jarek, Srednjeafriški tektonski jarek), tektonskih prelomov na kopnem (na primer Prelomnica svetega Andreja), prevalov in prelazov (na primer Karakorumski prelaz, Križni preval, Burgundska vrata), rečnih in suhih dolin (na primer Ferganska dolina, Dolina smrti, Nogalska dolina) in kanjonov (na primer Veliki kanjon). Iz naštetih primerov je razvidna široka paleta imenja, ki mu je skupno označevanje določenih reliefnih značilnosti.

Hidronimi oziroma vodna zemljepisna imena so razčlenjeni na kopenske hidronime in morske hidronime. Pomenski tip **kopenski hidronim** vključuje imena rek (na primer Albertov Nil, Meander, Ren), sladkovodnih jezer (na primer Čadsko jezero, Kamsko zaježitveno jezero, jezero Hanka), slanih jezer (na primer Mrtvo morje, Veliko slano jezero, Vansko jezero, jezero Natron), obdobjno suhih jezer (na primer Šot el Hodna), lagun (na primer laguna Mirim, Beneška laguna), prekopov (na primer Panamski prekop, prekop Majna–Donava), slapov

(na primer Angelov slap, Niagarski slapovi), močvirij (na primer Kuško močvirje, Pripjatsko barje) in ledenikov (na primer Pasterca, Byrdov ledenik, Malaspinin ledenik).

Pomensko skupino **morski hidronim** sestavljajo imena oceanov (na primer Tihi ocean, Arktični ocean), morij (na primer Andamansko morje, Karibsko morje, Ligursko morje, Sargaško morje, Vatsko morje), notranjih morij (na primer (japonsko) Notranje morje, Visajansko morje), zalivov (na primer Biskajski zaliv, Velika Sirta, tudi Foxejeva kotlina, kar je pravzaprav nenavadno poimenovanje), prelivov in ožin (na primer Danski preliv, Dovrska vrata, Hormuška ožina, Deviški prehod, Bab el Mandeb), fjordov (na primer Trondheimski fjord, Zahodni fjord), rečnih ustij (na primer Amazonkino ustje, Iravadijino ustje, Nigrovo ustje) in tudi obsežnih ledenih polic na gladini antarktičnih morij (na primer Ameryjeva ledena polica, Rossova ledena polica), od katerih se na robovih lomijo ledene gore.

Pomenska skupina **podmorska reliefna oblika** je raznovrstna in številčna. Sestavljajo jo priobalne celinske police oziroma šelfi (na primer Arafurska celinska polica, Keltska celinska polica), plitvine (na primer Doggerska plitvina, Srebrna plitvina, Plitvina velikih morskih listov), podmorske naplavine (na primer Amazonkin vršaj, Indov vršaj), podmorske rečne doline (na primer Amazonski kanjon, Hudsonov kanjon), podmorske gore (na primer Gora predsednika Thiersa, gora Seine, Flamska kopa), mizaste podmorske gore (na primer mizasta gora Discovery, mizasta gora Ob), podmorske ravnine (na primer Cejlonka ravnina), globokomorske ravnine (na primer Demerarski ravnik, Kapski ravnik), podmorske udorine (na primer Nankajska udorina), podmorske globeli (na primer Diamantinina globel, Barentsova globel), podmorski jarki (na primer Aleutski jarek, Filipinski jarek), podmorski hrbti (na primer Srednjeatlantski hrbet, Hrbet na devetdesetem poldnevniku), podmorski pragovi (na primer Čilski prag, Rockallski prag), podmorske kotline (na primer Celebeška kotlina, Šikokujska kotlina), podmorske planote (na primer Agulhaška planota, Blakova planota), diskordance (na primer Antarktično-avstralska diskordanca) ter podmorski prelomi in prelomni sistemi (na primer Agassizova prelom, Clippertonski prelom). Celotna skupina se praviloma sloveni, saj gre za zemljepisna imena na eksteritorialnem območju. V praksi se podomačene oblike med seboj še vedno precej razlikujejo, kar je tudi posledica pretirane rabe tujk, za katere imamo na razpolago ustrezne slovenske sopomenke, na primer izraze celinska polica namesto šelf, globokomorski namesto abisalen in planota namesto plato.

Obsežna je tudi pomenska skupina **otoška reliefna oblika**. Njen glavni sestavni del so imena posameznih otokov (na primer Kreta, Fraserjev otok, Hudičev otok, Otok Robinsona Crusoeja, Sveti Krištof, Ognjena zemlja) in otočij (na primer Marijansko otočje, Kerguelenovi otoki, Azori, Adamov most). V grobem je zaznati razloček med poimenovanjem otočij in otokov. Pri otočjih gre praviloma za otoške skupine z velikim številom majhnih otokov, pogosto z atoli, značilnimi za območja tropskih morij (na primer Ekvatorsko otočje, Maldivi). V primeru otokov gre praviloma za otoške skupine z manjšim številom večjih otokov (na primer Kanarski otoki, Orkneyjski otoki, Havaji). Občnoimenska sestavina otoki se uporablja tudi za poimenovanje držav (na primer Marshallovi otoki, Salomonovi otoki, Zelenortski otoki) in odvisnih ozemelj (na primer Ferski otoki, Kajmanski otoki). Če se na primer uporabi poimenovanje Marshallovo otočje, se misli na otoško skupino kot naravni pojav, če pa se uporabi zapis Marshallovi otoki, se misli na otoško skupino kot upravno enoto. Skupine otokov so poimenovane še z občnoimenskimi izrazi arhipelag (na primer Arktični arhipelag), atol (na primer Johnstonov atol), otoška skupina (na primer otoška skupina Agalega), čer (na primer Čeri svetega Petra in Pavla) in koralni greben (na primer Veliki koralni greben).

V pomensko skupino **obalna reliefna oblika** so uvrščena imena polotokov (na primer Apeninski polotok, Krim, Kamčatka, Polotok ribičev), rtov (na primer Rt dobrega upanja, Zeleni rt), obal (na primer Obala popra, Zahodna riviera, Obala Jurija V.; slednja ima tudi značaj naravne pokrajine), zemeljskih ožin (na primer Panamska zemeljska ožina, zemeljska ožina Kra) in peščenih nasipov oziroma tako imenovanih zemeljskih kos (na primer Kurska kosa). Sem so uvrščene tudi rečne delte (na primer Donavina delta, Gangesova delta, Orinokova delta).

Naravna pokrajina je od celine manjši, naravnogeografsko ozemeljsko zaokrožen del Zemljinega površja, ki ga je človek s svojim delovanjem ponekod ne bistveno ali le malo spremenil. Pri opredelitvi posamezne naravne prvine praviloma niso izpostavljene, ampak se lahko prepletajo z drugimi značilnostmi. Značilni primeri so Dežela kraljice Maud na Antarktiki, Caprivijev pas na severovzhodu Namibije, Daljni vzhod v Rusiji, Frizija na severozahodu Nemčije in severu Nizozemske, Indijska podcelina na jugu Azije (ta ima obenem pridih zgodovinske upravne enote), Hrvaško Zagorje, ki ima kot planotast oziroma gričevnat svet že tudi značaj oronima, Piemont, ki je tudi upravna enota, Atika, ki je ob naravni pokrajini in upravni enoti še zgodovinska pokrajina; slednje velja tudi za Mazurijo. Še najbolj tipične naravne pokrajine so puščave (na primer Sahara, Gobi, Kizilkum, Atakama, Velika arabska puščava) in stepe (na primer Barabinska stepa, Kulundinska stepa, Masajska stepa, Stepa gladu).

Zgodovinska pokrajina je pokrajinska enota, ki je bila v zgodovinskem razvoju posebno pomembna, a ni imela značaja državne tvorbe ali upravne enote. Tipični primeri so Abesinija na ozemlju zdajšnje Etiopije, Bitinija in Lidija v Mali Aziji kot pomembni postojanki antične grške civilizacije, Kastilija kot osrčje zdajšnje Španije, Akadija kot težišče frankofonskega življa na vzhodu Severne Amerike in Anam kot francoska kolonija v jugovzhodni Aziji. Značaj zgodovinskih in hkrati tudi naravnih pokrajin imajo tudi številne francoske pokrajine, na primer Burgundija, Normandija, Provansa. Mlajše zgodovinske pokrajine imajo zaradi svojkega vpliva na etnične značilnosti prebivalstva tudi značaj kulturnih pokrajin.

Oaze, na primer oazi Karga in Siva, so uvrščene v maloštevilčno pomensko skupino **pejsaž**, pri čemer imajo nekatere tudi naravnopokrajinske značilnosti, druge pa značaj naselij.

Poseben pomenski tip sestavljajo **upravne enote** različnih ravni. Pogosto imajo tudi značaj pokrajin, kar je, v kolikor ni upravni značaj povsem prevladujoč, zabeleženo z navedbo obeh pomenskih zvrsti. Med upravne enote spadajo zvezne države (na primer Severna Dakota, Maharaštra, Zahodna Avstralija), dežele (na primer Bavarska, Spodnja Saška, Zgornja Avstrija, Toskana), republike (na primer Ingušija, Kabardinsko-balkarska republika, Južna Osetija, Republika Srbska), avtonomna območja (na primer Čukotsko avtonomno okrožje, Židovsko avtonomno okrožje), departmaji (na primer Visoka Savoja), čezmorska ozemlja oziroma kolonije (na primer Britanski Deviški otoki, Reunion, Francoska Gvajana), administrativna območja (na primer Britansko ozemlje v Indijskem oceanu, Francoska južna ozemlja), province (na primer Sečuan, Šansi, Severozahodna provinca), županije (na primer Železna županija) in tudi zveze držav, kakršni sta na primer Britanska skupnost narodov in Evropska zveza. Nekatere upravne enote (na primer Sikim) so bile v preteklosti samostojne državne tvorbe.

Pomensko skupino **zgodovinska upravna enota** sestavljajo predvsem bivše kolonije (na primer Britanska Somalija, Francoska Zahodna Afrika, Portugalska Gvineja, Severna Rodezija, Indokitajska, Mandžurija), deli nekdanjih kolonij (na primer Transjordanija), imena upravnih enot nekdanjih velikih državnih tvorb, ki so pozneje razpadle (na primer Galicija v Avstro-Ogrski monarhiji, Kurlandija), imena nekdanjih držav (na primer Nemška demokratična republika, Južni Vietnam, Otomansko cesarstvo) in imena nekdanjih kneževin in sorodnih ozemeljskih enot (na primer Hadramaut v Jemnu, Lotaringija).

Pomenska skupina **drugo** sicer ni prav številčna, a je pomensko precej raznovrstna. V njej so na primer rečne zaježitve in zapornice prekopov (na primer Asuanski jez, Jez treh sotesk), obzidja (na primer Kitajski zid, Hadrijanov zid), arheološka najdišča (na primer Abu Simbel), litosferske plošče (na primer Afriška plošča, Evrazijska plošča, Kokosova plošča), geološki ščiti (na primer Afriški ščit, Baltski ščit, Kanadski ščit) in druge geološke tvorbe (na primer Kaledonsko gorstvo), izpostavljene točke na Zemljinem površju (na primer Severni in Južni tečaj) ter okrajšana sestavljena zemljepisna imena (na primer Magreb, Beneluks).

stolpec J: zemljepisna širina. Ta in naslednji stolpec v preglednici sta namenjena zapisu zemljepisnih koordinat vseh vključenih eksnimov, pri čemer je najprej navedena njihova zemljepisna širina. Vrednosti za posamezna naselja in ozemeljske enote smo ugotavljali s pomočjo programov Google Zemlja (Google Earth) in DNR Garmin ter s spletnega portala GeoNames (medmrežje 1).

V programih Google Zemlja in DNR Garmin so vrednosti zapisane v decimalni desetiški obliki, mi pa smo za označevanje uporabili geografom in širšemu krogu bralcev bližji šestdesetiški sistem, pri katerem je ob siceršnji sekundni natančnosti zapis razdeljen na stopinje, minute in sekunde. V primeru velikih ozemeljskih enot je navedena zemljepisna širina njihovega centroida, ki odgovarja njihovi težiščni točki.

Spremenili smo tudi način oznake strani neba. V programih Google Zemlja in DNR Garmin je v decimalni desetiški obliki stran neba označena s predznakom števila. Pri zemljepisni širini imajo severne lege pozitiven predznak in južne negativnega. V naši preglednici smo strani neba oziroma lege glede na ekvator podali z velikima začetnima črkama S za sever in J za jug.

Postopek pretvorbe iz desetiškega v šestdesetiški sistem je preprost (v oklepajih je prikazan primer pretvorbe vrednosti 25,135°):

- celo število so stopinje (25°),
- ostanek za decimalno vejico pomnožimo s 60 ($0,135 \times 60 = 8,1$),
- celo število so minute (8'),
- ostanek za decimalno vejico pomnožimo s 60 ($0,1 \times 60 = 6$),
- celo število so sekunde (6"; morebitni decimalni ostanek sekund smo zanemarili).

stolpec K: zemljepisna dolžina. Ta stolpec je tako kot prejšnji v preglednici namenjen zapisu zemljepisnih koordinat vseh vključenih eksonimov, pri čemer je v njem navedena njihova zemljepisna dolžina. Vrednosti za posamezna naselja in ozemeljske enote smo ugotavljali s pomočjo programov Google Zemlja (Google Earth) in DNR Garmin ter s spletnega portala GeoNames (medmrežje 1).

V programih Google Zemlja in DNR Garmin so vrednosti zapisane v decimalni desetiški obliki, mi pa smo za označevanje uporabili geografom in širšemu krogu bralcev bližji šestdesetiški sistem, pri katerem je ob siceršnji sekundni natančnosti zapis razdeljen na stopinje, minute in sekunde. V primeru velikih ozemeljskih enot je navedena zemljepisna dolžina njihovega centroida, ki odgovarja njihovi težiščni točki.

Spremenili smo tudi način oznake strani neba. V programih Google Zemlja in DNR Garmin je v decimalni desetiški obliki stran neba označena s predznakom števila. Pri zemljepisni dolžini imajo pozitiven predznak vzhodne lege, zahodne pa negativnega. V naši preglednici smo strani neba oziroma lege glede na začetni, greenwiški poldnevnik podali z velikima začetnima črkama V za vzhod in Z za zahod.

Postopek pretvorbe iz desetiškega v šestdesetiški sistem je preprost (v oklepajih je prikazan primer pretvorbe vrednosti 25,135°):

- celo število so stopinje (25°),
- ostanek za decimalno vejico pomnožimo s 60 ($0,135 \times 60 = 8,1$),
- celo število so minute (8'),
- ostanek za decimalno vejico pomnožimo s 60 ($0,1 \times 60 = 6$),
- celo število so sekunde (6"; morebitni decimalni ostanek sekund smo zanemarili).

stolpec L: vrsta podomačenja. Ta stolpec preglednice je namenjen predstavitvi tipologije podomačenja vključenih eksonimov. Znanih je več poskusov tipologije podomačevanja. Prvo temeljito tipologijo je v sedemdesetih letih 20. stoletja ob izidu Velikega atlasa sveta zasnoval Moder (1972, 396–397). Njegove tipološke skupine, ki upoštevajo tudi izreko, so razvrščene v smeri od najmanjše do največje stopnje podomačenja imen.

Preučitev eksonimov oziroma podomačenih tujih zemljepisnih imen glede na način in vrsto njihovega podomačevanja je zahtevno, deloma tudi subjektivno opravilo. Poleg subjektivnosti, zaradi katere je v primeru večkratnega razvrščanja imen v skupine le stežka zagotoviti povsem identične rezultate, je glavna težava pri snovanju tovrstnih tipologij umeščanje določenega eksonima v en sam podomačitveni tip, saj se zaradi poenostavitve, ki naj bi zagotovile dovolj razumljive kategorije, nekateri tipi prepletajo in se zato posamezna imena lahko razvrsti v več skupin.

Za potrebe pričujoče preglednice vključenih eksonimov je bila na podlagi Modrove klasifikacije izdelana njena modificirana različica, v kateri je namesto devetih Modrovih tipov 11 tipov, prav tako razvrščenih v smeri od najmanjše do največje stopnje podomačenja:

- A. **Prevedena le uvodna občnoimenska sestavina, lastno ime v nadaljevanju pa je zapisano v originalni obliki.** Značilni primeri tovrstnih podomačitev so imena globel Meteor za Meteor Deep, hrbet Sala y Gómez za Sala y Gómez Ridge, jezero Hanka za ozero Hanka/Xīngkǎi Hú, mizasta gora Sylvania za Sylvania Tablemount, otoki Bounty za Bounty Islands, plošča Nazca za Nazca Plate, prelom GOFAR za GOFAR Fracture Zone, rt Correnti za Capo delle Correnti in zemeljska ožina Kra za Khokhok Kra/Isthmus of Kra.
- B. **Prevedena uvodna občnoimenska sestavina, lastno ime v nadaljevanju pa je bolj ali manj podomačeno.** Značilni primeri so gora Fudži za Fuji-san, jarek Ob za Ob' Trench, jezero Abaja za Ābaya Hāyk', oaza Karga za al-Wāḥāt al-Ḥārīḡa, polotok Šantung za Shāndōng Bāndāo, prekop Majna–Donava za Main-Donau-Kanal, rt Komorin za Kanniyākumāri in slana puščava Lut za Dasht-e Lūt.
- C. **Prezeta drugotna originalna imena.** Gre za zemljepisna imena, ki se razlikujejo od uradnega originalnega imena in so v nespremenjeni, nepodomačeni obliki lahko prevzeta kot kolonialna imena, imena iz preteklosti, imena v jezikih sosednjih držav ali imena iz enega od slovanskih jezikov. Potem, ko so se uveljavila, se uporabljajo izključno ali večinoma v tovrstni različici, uradna oblika imena pa se uporablja le za njihovo nedvoumno identifikacijo. Značilni primeri tega raznovrstnega tipa so Armenija za Hayastan, Benares za Vārānasi, Bistrica za Aliákmon/Bistrica, Ceylon za Šrī Laḥkā/Ceylon, El Obeid za al-Ubayyīd, Harkov za Kharkiv, Kanton za Guǎngzhōu, Kosovska Mitrovica za Mitrovicë/Kosovska Mitrovica, Lemnos za Lémnos, Pečuh za Pécs, Sinkiang za Xīnjiāng/Shinjang, Tirana za Tiranë/Tirana, Tripolis za Tarābulus in Železno za Eisenstadt.
- D. **Opuščanje posebnih črkovnih, naglasnih in diakritičnih znamenj.** Kar največja zapisna zvestoba izvorniku ostaja načelo tudi v tej skupini, vendar v njej odigrajo večjo ali manjšo vlogo črkovna,

naglasna in diakritična znamenja, ki se zaradi poenostavitev pri tisku, tradicije in deloma že ponašeni, poenostavljeni izreki opuščajo, na primer Bogota namesto originalnega Bogotá, Kabul namesto Kābul, Narjan Mar namesto Nar'jan-Mar/Nyar'yana mar, Reykjavík namesto Reykjavik, Riga namesto Rīga, Gdańsk namesto Gdansk in Īrān namesto Iran.

- E. **Transliterirana imena s črkovnimi in diakritičnimi poenostavitvami.** Sledi velika skupina imen, ki jo narekuje prenos iz nelatiničnih pisav (cirilice, arabskih, hebrejskih, indijskih, pinjina, japonskih pismenk in drugih) v latinico. Pri tem preskočimo posrednika (francoščina, angleščina, nemščina, ruščina) in morebitno njegovo nebogljenost ali preveliko fonetičnost (sh, sch, ch = š; oo, ou = u) ter zapišemo Pandžab namesto Punjab, Cejlon namesto Ceylon, Sečuan namesto Sichuan. Opuščamo tudi vse morebitne dolžine in kračine, kakor je bilo omenjeno že pri latinici, in pišemo Asuan namesto Aswān, Tokio namesto Tokyō. Pri izreki takih in podobnih imen se je udomačila in ustalila še večja podomačitev, navezana na pisno obliko. Imena izgovarjamo tako, kakor da imamo opraviti s slovenskimi imeni in se ne mučimo s tujimi otenki.
- F. **Transkribirana imena, delno z domačimi končnicami.** To skupino eksonimov sestavljajo nekakšne dvoživke oziroma križanci, porojeni deloma tudi na podlagi podomačevalnih teženj, kakršne je čutiti v prejšnjih dveh skupinah. Pri tem gre deloma za imena s podomačeno končnico, na primer Tirana za Tiranē, ki včasih vpliva tudi na koren (na primer v izreki Georgia = Georgija /georgija/), zlasti še, če je koren tudi sicer znan (na primer kot osebno ime Al Iskandarīyah = Aleksandrija) ali če ni iz istega jezikovnega gnezda (indijanska in španska mesta v Severni Ameriki, domačinska imena v nekdanjih angleških, francoskih, nizozemskih, portugalskih in španskih kolonijah). Prav tako sem spadajo imena kot na primer Praga za endonim Praha, Pariz za Paris, Varšava za Warszawa. Za vso to skupino velja naslednje temeljno načelo: bolj ko je ime znano, dalj ko je prisotno v slovenski zavesti in kolikor pogosteje se uporablja, tem manjša je verjetnost, da bo izgovor dlakocepsko posnet po izvorni izreki, temveč se poenostavi (še zlasti končnice), kar olajša sklanjatev in tvorjenje pridevniške oblike.
- G. **Prevzeto in prilagojeno ime.** To skupino sestavljajo imena, prevzeta iz drugega jezika, ki pa so podomačena in prilagojena slovenski izreki, na primer Abesinija iz italijanskega Abissinia, lahko so tudi prilagojena slovenski rabi, na primer Dnester za Dnister/Nistru, Hongkong za Hong Kong/Xiānggǎng, Japonske Alpe za Nihon Arupusu', Kašgar za Kāshí/Qeşqer, Mizijski Olimp za Uludağ, Nahičevan za Naḫçıvan, Peč za Pejĕ/Peja/Peć, Spitsbergi za Svalbard, Šensi za Shānxī Shěng in Velika Vlaška za Muntenia/Țara Românească/Wallachia Mayor.
- H. **Fonetično zapisan koren, podomačene končnice na podlagi latinskih pripov -ia, -ea.** V to skupino spadajo nekatera imena držav, celin, pomembnejših pokrajin, otokov in otočij, katerih imena so sestavljena iz običajno naši izreki prilagojenega korena in podomačene pripone -ija ali -eja, ki imata podlago v starodavnih latinskih sufiksih -ia in -ea. Značilni primeri so imena Španija, Francija, Eritreja, Gvineja, Azija, Avstralija, Cezareja, Lombardija, Sicilija, Katalonija, Tasmanija, Polinezija.
- I. **Fonetično zapisan koren, slovenske končnice.** Nadaljnja stopnja v podomačevanju je najlepše razvidna v imenih številnih držav, celin, naselij, pokrajin, gorovij in otočij. Tu je doseženo idealno sožitje med tujim korenem in našo izreko, torej je koren pisan popolnoma fonetično, končnice pa so popolnoma naše. Sem spadajo imena kot so Portugalska, Afrika, Amerika, Bukarešta, Bretanja, Porenje, Pomorjanska, Apalači, Pireneji, Antili, Kurili.
- J. **Popolno prevedena imena.** V naslednjo skupino podomačevanja spadajo popolni prevodi endonimov. Tu torej sploh ne gre več za izvorno uradno ime v korenskem, temveč samo še v pomenskem smislu. Zgledi so eksonimi Rdeče morje, Plitvina lososov, Nizozemska, Veliko slano jezero, Skalno gorovje, Rt dobrega upanja. V tovrstnih imenih srečujemo tudi splošno in delno prevzete tujke, na primer Pacifik za Tihi ocean, Mediteran za Sredozemlje, ter korenske osnove močno podomačenih zemljepisnih imen, na primer Zahodnosibirsko nižavje, Nova Zelandija, Nova Škotska, Novi južni Wales.
- K. **Tradicionalno podomačena imena (z občutkom korena).** Predzadnjo skupino sestavlja nekaj imen, pri katerih je ponekod še čutiti koren, na primer pri eksonimu Rim za endonim Roma, eksonimu Benetke za Venezia in eksonimu Lipnica za Leibnitz.
- L. **Slovenska imena.** Pri zadnji skupini tudi korena ni mogoče več čutiti, ker so imena prevzeta po drugih poteh. Tipični primeri so imena Dunaj za Wien, Celovec za Klagenfurt (opomba avtorjev: po najverjetnejši Ramovševi etimologiji sta se imeni Celovec in Klagenfurt vzporedno razvili iz antičnega Aquilana) in Videm za Udine.

Stolpec M: status slovenskega eksonima. V tem stolpcu so eksonimi opredeljeni glede na njihovo morebitno standardiziranost, oziroma, kar je opazno v veliki večini primerov, nestandardiziranost. Za njihovo standardizacijo je namreč treba dokončno izpeljati standardizacijski postopek, pri čemer je treba v tem dokumentu vključene eksonime temeljito interdisciplinarno pretresti. Seznam eksonimov je pripravljen kot izhodiščno gradivo za prepotrebno standardizacijo, pri čemer morajo ob geografičnih svojih pogledih in mnenjih podati (predvsem) strokovnjaki za zemljepisna imena s področja jezikoslovja.

To fazo pregleda pa so poleg vseh zemljepisnih imen v Republiki Sloveniji že doživeli vsi slovenski eksonimi, ki označujejo objekte in pojave na bližnjih območjih sosednjih držav, prikazanih na zemljevidu Državna pregledna karta Republike Slovenije, Standardizirana slovenska zemljepisna imena v merilu 1 : 250 000, ki jo je Geodetska uprava Republike Slovenije izdala leta 2008. V sosednjih državah imajo status eksonimov le zemljepisna imena zunaj uradno priznanih dvojezičnih območij, kjer so slovenska imena endonimi. Kot eksonimi so zato zapisana v oklepajih za originalnimi oblikami zemljepisnih imen. Po temeljitem pretresu je Komisija za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije ta imena tudi standardizirala. Značilni primeri tovrstnih standardiziranih eksonimov so imena Belo jezero (Weißensee), Červinjan (Cervignano del Friuli), Karlovec (Karlovac), Lipnica (Leibnitz), Reka (Rijeka) in Videm (Udine).

Že prej, leta 2007, so bila standardizirana tudi slovenska imena vseh neodvisnih držav in najpomembnejših odvisnih ozemelj z visoko stopnjo avtonomije, ki bi si lahko ob želji večine prebivalstva ustreznih političnih odločitvah zagotovila neodvisnost. Skupno je govora o približno 220 tovrstnih standardiziranih eksonimih.

Stolpec N: priporočljivost rabe. Odločili smo se za pet temeljnih kategorij primernosti rabe v preglednico vključenih slovenskih eksonimov, ki naj zvenijo kot poskus ovrednotenja celotnega korpusa tujih zemljepisnih imen in izpostavitve tistih imen, katerih raba je tako rekoč nujna oziroma vsaj priporočljiva. Prav tako je na tej podlagi mogoče izločiti imena, katerih raba je nepriporočljiva, nepotrebna ali celo neprimerna. Kategorije so označene z naslednjimi verzalkami:

A: nujna raba

B: priporočljiva raba

C: manj priporočljiva raba

D: nepriporočljiva ali nepotrebna raba

E: neprimerna raba.

Pri opredeljevanju primernosti rabe so bili upoštevani naslednji kriteriji, glede na pomen navedeni v naslednjem zaporedju:

- slovnična pravilnost imena,
- nujnost rabe glede na mednarodne standarde uporabe posameznih zvrsti imen, izhajajoč iz resolucij OZN (države, morja, neposeljena območja ...),
- stopnja dokazane točnosti imena glede na njegov izvor (pravilna pridevniška raba),
- tradicija rabe eksonima,
- domače občnoimenske sestavine v imenih imajo prednost pred tujkami,
- krajše oblike imen imajo prednost pred daljšimi,
- oddaljenost od Slovenije,
- prostranost območja, ki ga določeno ime pokriva,
- pomen imena z vidika svetovne razsežnosti,
- vloga pri tvorjenju morebitnih drugih zemljepisnih imen.

Pri tovrstnem vrednotenju je treba poudariti precejšnje stopnjo subjektivnosti. Za doseganje boljših rezultatov je poleg temeljite kolektivne obravnave možna tudi daljša, bolj natančna pot, s katero bi se ob opredelitvah ponderjev dalo zagotoviti večjo objektivizacijo. Vendar je takšen pristop časovno izjemno zahteven.

Stolpec O: alternativni eksonim. Alternativno zemljepisno ime ali alonim je *"vsak od dveh ali več toponimov, ki poimenujejo en sam topografski objekt"* (Kladnik, Lovrenčak in Orožen Adamič 2005), torej širše uveljavljena imenska različica, s katero so se nekoč poimenovali, lahko pa so še vedno poimenovani določeni pojavi in objekti, za katere imamo slovenske eksonime oziroma podomačena tuja zemljepisna imena.

Značilni, tudi širše dokaj znani primeri tovrstnih imen so Severno ledeno morje namesto po novem ustrežnejšega imena Arktični ocean, Pacifik in starejše, zdaj že skoraj pozabljeno ime Veliki ocean namesto vodilnega eksonima Tihi ocean, Nova zemlja namesto pomensko ustrežnejšega eksonima Nova dežela, Sedmograška in Erdelj namesto sodobnejšega eksonima Transilvanija, Sveta dežela namesto Palestina, Kapverdski otoki namesto imena Zelenortski otoki in Gumin namesto bolj uveljavljenega imena furlanskega mesta Humin. Čeprav se nekatera imena, kot na primer imeni indijskih vele mest Mumbai in Čenaj namesto nekdanj splošno znanih poimenovanj Bombaj in Madras šele uveljavljajo, smo dali novejšim oblikam prednost pred starejšimi, ki pa so vključene v preglednico z alonimi.

Seznam alternativnih imen je za zdaj še nekoliko skromen, saj bi ob temeljitejšem pristopu lahko zagotovo našli še več drugih sorodnih imen. Če je za določen eksonim znanih več uveljavljenih alternativnih eksonimov, so med seboj ločeni s poševnico.

Stolpec P: CIGALETOV ATLANT (1869 do 1877). V tem stolpcu so zapisane vse oblike slovenskih eksonimov, kot se pojavljajo v Atlantu, prvem slovenskem atlasu sveta, ki je pri Matici Slovenski med letoma 1869 in 1877 izšel v šestih snopičih s po tremi listi. Skupaj je bilo torej natisnjenih 18 zemljevidov, ki prikazujejo svet v celoti in njegove posamezne dele. Zemljevidi niso bili nikoli vezani v knjigo. Ker so se na posameznih listih radi izgubili, so postali razmeroma redki. Še bolj redek pa je komplet vseh zemljevidov; v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani sta le dva izvoda. Zanimivo je, da je v vezani različici zaporedje zemljevidov tematsko, sledeč pogledu od domovine navzven, in ne kronološko, v časovnem zaporedju njihovega dejanskega izhajanja, kot so razporejeni v njegovi faksimilirani izdaji (Atlant 2005).

Vlogo redaktorja in urednika Atlanta je prevzel pravnik in jezikoslovec Matej Cigale (1819–1889), ki je opravil tudi pionirsko delo pri podomačevanju zemljepisnih imen. V tistem času je živel na Dunaju in skrbel za slovensko pravno terminologijo ter prevode vseh zakonov, naredb, ukazov in uradnih razglasov. Prek zemljepisnih imen je kreiral jezikovno politiko in ob tem slovenski jezik postavil ob bok drugim, v kartografiji že uveljavljenim evropskim jezikom v deželah z razvito kartografijo.

Zaradi pomanjkljivih zgledov v takrat še redki in nedodelani strokovni literaturi so podomačena imena rezultat prizadevnega intelektualnega snovanja in nikakor ne plod nekritičnega povzemanja iz sorodnih publikacij. Na težavno delo pri snovanju Atlanta opozarjajo razmeroma številni neenotni zapisi imen istih pojavov, ki so v preglednici ločeni s poševnico. Temu sta botrovala predvsem intuitivni pristop in zamudna litografska tehnologija, ki Cigaletu nista omogočala bolj dosledne rabe in lažje kontrole, najbrž pa so nedoslednosti tudi posledica njegovih spremenjenih pogledov v slabem desetletju nastajanja Atlanta.

Stolpec Q: OROŽNOV ŠOLSKI ATLAS (1902). Gre za priredbo Haardtovega atlasa, ki je izšel leta 1883. Redakcije zemljepisnih imen se je najprej lotil primorski geograf in zgodovinar Simon Rutar, vendar zaradi fonetičnega zapisa zemljepisnih imen pristojno ministrstvo njegovega dela iz leta 1896 ni odobrilo. Ker Rutar očitane ni želel popraviti, je atlas čez nekaj let izšel v dodatni predelavi zgodovinarja in geografa Frana Orožna (1853–1912). V dveh ponatisih, prvi je izšel leta 1902, namenjenih ljudskim šolam s slovenskim jezikom na Koroškem in Štajerskem, je Orožen še bolj jasno izoblikoval kriterije za pisavo tujih zemljepisnih imen.

Atlas majhnega formata (25,5 x 16 cm) sestavlja 14 barvnih zemljevidov, natisnjenih v litografski tehniki. Zemljevidi so vsebinsko razvrščeni od znotraj navzven, torej od domače pokrajine k bližnjim in nazadnje oddaljenim tujim deželam. Glede na celotno število imen v atlasu je stopnja njihovega domačenja zelo velika. V podomačeni obliki so zapisana v glavnem vsa zemljepisna imena, ki jih prevajajo tudi Nemci, medtem ko je večina drugih zemljepisnih imen praviloma zapisana v izvorni obliki. Razmeroma pogosti so nepoenoteni zapisi imen za isti geografski pojav, ločeni s poševnico, na primer Bismarckovo otočje in Bismarkovo otočje za Bismarck Islands severno od Nove Gvineje, Bolsensko jezero in Bolzensko jezero za italijansko Lago di Bolsena ter Belgrad in Beligrad za glavno mesto Srbije.

Stolpec R: DE AGOSTINIJEV ŠOLSKI ATLAS (1941). Kmalu po fašistični okupaciji Slovenije med drugo svetovno vojno je svoj lonček k slovenski atlasni literaturi pristavila znamenita italijanska kartografska hiša De Agostini iz Novare, ki je, ekspresno, še v letu razdelitve Slovenije med Nemčijo, Madžarsko in Italijo ter ustanovitve Ljubljanske pokrajine izdala Zemljepisni atlas za srednje in njim sorodne šole. V podnapisu k naslovu je navedeno, da ga sestavlja "56 zemljevidov k matematični, fizični, politični in gospodarski geografiji s 350 slikami v bakrotisku". Atlas velikega formata (33 x 24 cm) s svojo vsebinsko in grafično raznovrstnostjo pomeni velik dosežek kartografije sredi 20. stoletja in je v marsičem prekašal prav vse atlase, ki so v prvih desetletjih po drugi svetovni vojni izšli v takratni domovini Jugoslaviji.

Kot odgovorna oseba za njegov nastanek je podpisan prof. dr. Luigi Visintin, znanstveni vodja Geografskega inštituta De Agostini. Slovensko izdajo je ob pomoči kolegov geografov Cirila Bernota, Franceta Planine in Romana Savnika priredil Valter Bohinec (1898–1984), ki je študiral na Dunaju, v Zagrebu, Neaplju, Heidelbergu in Ljubljani. Leta 1921 je doktoriral in postal prvi doktor na Geografskem inštitutu ljubljanske univerze. V letih 1936–1942 je bil docent za regionalno geografijo na ljubljanski univerzi. Za njim je ostala vrsta šolskih stenskih in priročnih zemljevidov, šolskih atlasov, stenskih zemljevidov Slovenije ter turističnih in avtomobilskih zemljevidov Slovenije z Istro. Neprecenljiv je bil njegov prispevek pri pripravi in izdelavi srednješolskih zemljepisnih učbenikov.

Vsa imena so zapisana izključno enojezično, torej so bodisi podomačena bodisi originalna. Stopnja domačenja se zmanjšuje s povečevanjem podrobnosti zemljevida. Največja je torej na preglednih zemljevidih sveta in celin, manjša pa na regionalnih zemljevidih. Kljub izdatnemu podomačevanju zemljepisnih imen v oči bode skoraj dosledna prepoved slovenjenja krajevnih imen in kopenskih hidronimov na ozemlju Italije. Med mesti sta bili redaktorju dovoljeni le dve podomačitvi, zapisani v obliki dvojnic: Benetke - Venezia in Rim - Roma. Obe sta v drugi izdaji atlasa izginili. Drugod je bila dovoljena bistveno večja stopnja domačenja, tudi na območju italijanske zaveznice Nemčije. Glavna slabost podomačevanja tujih zemljepisnih imen v De Agostinijevem šolskem atlasu je množica alonimov, ki so očitno nastali zaradi naglice pri njegovi pripravi. Ob bežnem pregledu jih niti ne opazimo, ob podrobni primerjavi imen pa so precej moteči.

Stolpec S: MEDVEDOV VELIKI ATLAS SVETA (1972). Atlas, ki velja za prvi sodobni slovenski atlas sveta, je leta 1972 izdala založba Mladinska knjiga. Kartografske osnove za topografske zemljevide je pridobila od londonske založbe Aldus Book, ki je izdala New Relief World Atlas, za tematske zemljevide pa od nemškega Bertelsmannovega kartografskega inštituta. Veliki atlas sveta je v slovenščini izšel le v eni izdaji, prava uspešnica pa je bil na srbskem in hrvaškem tržišču, kjer je doživel kar 15 ponatisov, zadnjega leta 1988.

Njegov glavni snovalec je bil Jakob Medved (1926–1978), ki je bil po svoji znanstveni usmeritvi v prvi vrsti agrarni geograf, njegovo profesorsko vlogo pa sta zaznamovali zlasti področji metodike geografskega pouka in regionalne geografije. Medvedova desna roka je bil urednik v Mladinski knjigi, prav tako geograf Borut Ingolič (1939 –), pomemben pa je bil tudi prispevek publicista in prevajalca Janka Modra (1914–2006), ki je v atlasu objavil prvi sistematični zapis o pisavi in izreki zemljepisnih imen pri nas (Moder 1972).

Veliki atlas sveta je tudi prvi slovenski atlas z imenskim kazalom, iz katerega je mogoče razbrati, da je na njegovih zemljevidih zapisanih približno 25.000 različnih zemljepisnih imen. Ker so imena iz latiničnih pisav zapisana v izvorni obliki, zapisi imen iz nelatiničnih pisav pa so transliterirani skladno s takrat veljavnimi pravili prečrkovanja, je ta atlas v primerjavi s predhodniki velik korak naprej.

Redakcijsko izhodišče so bila zgodnja mednarodna priporočila konferenc Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen, ki so bila bolj plod zelenih ciljev kot stvarne presoje stanja jezikov z uveljavljenimi podomačenimi tujimi zemljepisnimi imeni. Prizadevanja po mednarodni primerljivosti so šla malce predaleč, saj manjkajo mnoga znana slovenska imena za tuje geografske pojave. V nebo vpjijoči primeri so Aleksandrija, Bruselj, Bukarešta, Gradec, Lizbona, Pariz, Praga, Varšava, čeprav so na drugi strani podomačena imena Betlehem, Budimpešta, Carigrad, Damask, Kairo, Rim, Solun. Še največ problemov je povzročalo zapisovanje kitajskih, japonskih in ruskih zemljepisnih imen.

Stolpec T: VELIKI DRUŽINSKI ATLAS SVETA (1992, 1996). Leta 1992 je pri Državni založbi Slovenije izšel Veliki družinski atlas sveta, ki še vedno velja za enega najboljših atlasov v slovenskem jeziku. Gre za priredbo atlasa Grande Atlante Geografico italijanske kartografske in založniške ustanove Istituto Geografico De Agostini iz Novare. Ob estetsko dovršeni kartografiji je njegova glavna vrednota mednarodnost, prepoznavna v bogastvu in sistematičnosti zapisovanja zemljepisnih imen, še zlasti v navajanju vseh večimenskih različic imen, ki se razprostirajo čez ozemlja več držav.

Ker je imel atlas velik tržni uspeh, zapisovanje ruskih imen v prvi izdaji pa ni bilo skladno z mednarodnimi prečrkovalnimi normami, je leta 1996 izšla druga, popravljena izdaja z naslovom Veliki atlas sveta, v kateri predvsem zaradi (pre)počasnega prilagajanja italijanskega založništva novim jezikovnim okoliščinam žal še vedno ostajajo nedorečenosti pri zapisovanjih imen v večini držav, nastalih na območju nekdanje Sovjetske zveze: Ukrajini, Belorusiji, Moldaviji, Armeniji, Azerbajdžanu, Gruziji, Kazahstanu, Kirgizistanu, Tadžikistanu, Turkmenistanu in Uzbekistanu. Prvo izdajo so uredili geografa Milan Orožen Adamič (1946–), Drago Kladnik (1955–) ter publicist in prevajalec Janko Moder (1914–2006), pri drugi izdaji pa se je priključil še geograf Drago Perko (1961–).

Vsa imena na svetovnih zemljevidih in zemljevidih celin so zapisana enojezično, torej podomačeno oziroma originalno. Na njih je stopnja domačenja velika. Podomačena imena z zemljevidov sveta in celin se praviloma ponovijo na regionalnih zemljevidih, kjer pa so skoraj brez izjeme, ne glede na pomenske tipe, zapisana dvojezično, najprej v originalu in nato z manjšimi črkami v slovenskem jeziku. Samo slovensko so zapisana podomačena imena zgodovinskih pokrajin. Stopnja domačenja na regionalnih zemljevidih je bistveno manjša. Kadar geografski pojavi segajo čez več držav oziroma jezikovnih območij, so njihova imena zapisana večjezično. To načelo, ki je v naših atlasih uporabljeno samo v tem atlasu, kaže na željo snovalcev atlasa, da se manj uveljavljeni in manj znani jeziki izenačijo z glavnimi svetovnimi jeziki. Zaradi podrobnega prikaza podmorskega reliefa je atlas neprecenljiva zakladnica imen najrazličnejših podmorskih reliefnih oblik, ki so

zaradi eksteritorialnosti seveda podomačena. Imensko kazalo vsebuje skoraj 100.000 zemljepisnih imen. Njegova posebnost so dragoceni večjezični zapisi mnogih zemljepisnih imen. Ob originalni obliki zapisa zemljepisnega imena so poleg slovenske različice, če je znana, zapisane še njene morebitne angleške, nemške, francoske in španske imenske različice.

Stolpec U: ATLAS 2000. Ob izteku 2. tisočletja je izšel Atlas sveta 2000, priredba dela Die Welt, Atlas International založbe RV Reise- und Verkehrsverlag. Je plod dolgoletnega dela skoraj stotih kartografov, geografov in drugih sodelavcev Bertelsmannovega kartografskega inštituta. Za pripravo slovenske izdaje je poskrbelo podjetje Natek in ostali d. n. o., kar pomeni, da sta za prevod in priredbo zemljepisnih imen poskrbela geografa Karel Natek (1952 –) in Marjeta Natek (1955 –). Izdala in založila jo je Založba Mladinska knjiga.

Gre za prvi atlas v slovenskem jeziku, v katerem so z izjemo Antarktike vse kopnine našega planeta prikazane v enotnem, zelo podrobnem merilu 1 : 4.500.000. To pomeni, da je Evropa v primerjavi z drugimi atlasi prikazana zelo na grobo, preostali svet pa bistveno bolj podrobno. V tem atlasu so tudi prvič bolj ali manj pravilno zapisana imena v jezikih večinskih narodov držav, ki so nastala na območju nekdanje Sovjetske zveze.

Na zemljevidih je le malo različnih podomačenih tujih zemljepisnih imen. Slovenski založnik je namreč zaradi varčnosti vnaprej določil število zapisov podomačenih zemljepisnih imen (treba je upoštevati, da se nekatera imena pojavljajo na več zemljevidih), kajti vsak tovrstni poseg nad dogovorjenim številom naj bi pomenil dodatne stroške. To je urednik prisililo k skrajno racionalnemu ravnanju, ker pa sta se zavedala, da je bogastvo slovenskih imen za tuje geografske pojave in topografske objekte bistveno zajetnejše od vnaprej postavljenih normativov, sta nekatera podomačena tuja zemljepisna imena dodala tako, da so zapisana samo v imenskem kazalu. Stopnja domačenja ter način zapisovanja podomačenih in drugih večjezičnih imen se med obema tipoma zemljevidov v atlasu precej razlikujeta. Na preglednih zemljevidih delov sveta je velik del imen tako na kopnem kot na morju podomačen, v celoti pa so poslovenjena vsa imena podmorskih reliefnih oblik. Vsa imena so zapisana enojezično, bodisi v podomačeni bodisi v izvorni obliki. Imena velikih reliefnih in pokrajinskih enot, ki segajo čez ozemlja več držav, so podomačena, na Antarktiki pa so podomačena le imena največjih pokrajin. razmeroma pogoste so alonimske različice slovenskih eksonimov, ki so v preglednici ločene s poševnico.

Stolpec V: MONDE NEUF (2003). Ljubljansko kartografsko podjetje Monde Neuf d. o. o., katerega ustanovitelj sta kartografa, brata Damir in Denis Šehić, je leta 2003 izdalo Geografski atlas sveta za šole, ki je v bistvu prvi povsem domači izdelek in velja za prvi novi šolski atlas v 3. tisočletju. Brata Šehić sta atlas sama zasnovala in tudi izdelala. Gradivo je strokovno pregledal in uredil geograf Franc Lovrenčak (1940 –).

Geografski atlas za šole je knjiga velikega formata (33,5 x 23,5 cm), ki je na prvi pogled povsem korekten izdelek. Poleg topografskih zemljevidov, ki so poimenovani fizični zemljevidi, ga sestavljajo sistematično razvrščeni tematski zemljevidi. Zaključuje ga stvarno kazalo, v katerem so, boljše rečeno, naj bi bila zbrana zemljepisna imena iz fizičnih zemljevidov sveta, celin in Slovenije; tako je namreč navedeno na njegovem začetku. V imenskem kazalu je na 15 straneh z ne pretirano majhnimi črkami zapisanih vsega okrog 4200 različnih zemljepisnih imen; z bežnimi primerjavi je bilo kaj hitro ugotovljeno, da v njem brez kakršnekoli sistemske logike manjkajo mnoga zemljepisna imena z vseh koncev sveta.

Nenavadno je, da je na fizičnih zemljevidih navedenih več imen naselij kot na političnih. Na zemljevidih celin in regionalnih zemljevidih oziroma zemljevidih delov celin so imena načeloma zapisana dvojezično, najprej v originalni obliki in za njo v oklepajih (pri naseljih z nekoliko manjšimi črkami, pri otokih ponekod tudi z malimi črkami za velikimi) v slovenščini. Načeloma zato, ker je problemov in nedoslednosti toliko, da se jih ne da v celoti razložiti niti na primeru enega samega zemljevida. Dosledno samo v podomačeni obliki, seveda če je ta na voljo, so zapisana samo imena držav in morij. Navajanje zemljepisnih imen, tako originalnih kot podomačenih, je na izredno nizki kakovostni ravni. Napak kar mrgoli, kar je mogoče razbrati tudi iz stolpca v preglednici, kjer so zapisana podomačena tuja zemljepisna imena, še bolj pa z njihovo primerjavo z zapisi iz drugih atlasov, navedenih v sosednjih stolpcih. Vse polno je tudi nepoenotnih zapisov, kar se odraža v številnih imenskih dvojnicah. Značilno je pomanjkanje sistematičnosti pri podomačevanju imen, saj so na primer prevedena skoraj vsa imena rtov, zalivov, prelivov in jezer, tudi najmanjših in povsem nepomembnih.

Stolpec W: ŠOLSKI ATLAS MLADINSKE KNJIGE (2005). Ta atlas z naslovom Atlas sveta za osnovne in srednje šole je naš najbolj uporabljan šolski atlas, v bistvu prava uspešnica. Najprej je veljal za obvezno učno gradivo, ko pa se je na sproščenem tržišču pred kratkim pojavilo nekaj konkurenčnih šolskih atlasov, je ohranil vodilno mesto zaradi svoje nesporne vsebinske kakovosti. Prvič je izšel že leta 1979 pod uredništvom Jakoba Medveda (1926–1978). Doživel je vrsto ponatisov, dokler ga niso leta 2002 povsem prenovili. Uredništvo je prevzel Karel Natek (1952–), za prevod in priredbo zemljepisnih imen pa je poskrbela geografa Bibijana

Mihevc (1955–). V preglednici oziroma obravnavanem stolpcu so vključeni slovenski eksonimi iz njegove četrte izdaje, ki je izšla leta 2005.

Za večino neslovenskih kartografskih predlog je poskrbela nemška založba Westermann Schulbuchverlag GmbH, preostale kartografske predloge pa so delo slovenskih kartografskih ustanov Geodetski zavod Slovenije, Geodetski inštitut Slovenije, Monde Neuf d. o. o. in Printa d. o. o.

V spremljajočem besedilu o pisavi zemljepisnih imen je med drugim navedeno tudi naslednje: "*... Ker so tako imenovani eksonimi, to so stara, tradicionalna imena, del slovenskega besednega bogastva in pogleda na svet, smo jih dosledno pisali v oklepaju pod izvirnim imenom, npr. Wien (Dunaj), Venezia (Benetke), Roma (Rim), Paris (Pariz). Pozoren uporabnik atlasa bo ob tem hitro opazil razliko med splošnimi zemljevidi, kjer smo to dosledno upoštevali, na gospodarskih in drugih preglednih tematskih zemljevidih pa so tudi ta imena zapisana samo v slovenski obliki, torej Dunaj, Benetke, Firenze, Rim, Neapelj. ...*" Kljub temu, da je Atlas sveta za osnovne in srednje šole v vseh pogledih kakovosten izdelek, pa podrobnejši pregled razkriva marsikatero pomanjkljivost ali celo napako.

Stolpec X: VELIKI ATLAS SVETA (2005). Čeprav je Veliki atlas sveta na nek način naslednik Velikega družinskega atlasa sveta (DZS 1992) in ima kot pristavek v naslovu zapisano, da gre za prenovljeno izdajo, je izdelek v bistvu popolna novost. Nekdanjo klasično analogno kartografijo je povsem nadomestila računalniška digitalna, drugačni so vsebinska zasnova, oprema in zemljevidi, deloma spremenjena so tudi načela zapisovanja zemljepisnih imen. Je prevod in priredba dela Atlante della Terra, ki ga je leta 2002 izdelala in izdala italijanska kartografska in založniška ustanova Istituto Geografico De Agostini. Ker je bil natisnjen v mednarodni koprodukciji, v njem v primerjavi z izvirnikom manjka približno tretjina zemljevidov, zlasti podrobnejših prikazov zunajevropskih območij. Pri nas ga je založila DZS. Za prevod in priredbo so poskrbeli Mauro Hrvatini (1962–), Drago Kladnik (1955–) in Drago Perko (1961–) z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Za redakcijo zemljepisnih imen zunaj Slovenije je bil zadolžen Drago Kladnik.

Vsa zemljepisna imena na zemljevidih sveta, Arktike, Antarktike in oceanov so zapisana izključno enojezično, bodisi v podomačeni bodisi v originalni obliki. Povsem drugačna je zasnova zapisovanja podomačenih zemljepisnih imen na regionalnih zemljevidih delov celin, ki je dosledno izpeljana skozi ves atlas. Večina podomačenih imen znotraj posameznih držav je zapisana v oklepajih za originalnimi imeni. Na kopnem so izključno slovenska imena (v kolikor se razlikujejo od originalnih imen) uporabljena le za poimenovanja držav, zgodovinskih pokrajin in zgodovinskih naselij. Geografski pojavi, ki se razprostirajo čez ozemlja več držav ali na ozemljih dveh sosednjih držav, so praviloma poimenovani le v slovenskem jeziku. Tovrstno navajanje je prevladujoče tudi pri morskih hidronimih, kjer pa je pomembna izjema. Zalivi znotraj teritorialnih voda posameznih držav so namreč zapisani dvojezično, najprej v izvorni in zatem v oklepaju v podomačeni obliki. Omeniti velja še zapisovanje imen na uradnih dvojezičnih območjih. Tamkajšnja imena naselij in upravnih enot so navedena v obeh uradnih jezikih in so medsebojno ločena s poševnico.

Na političnih zemljevidih so zemljepisna imena zapisana bodisi v podomačeni bodisi v originalni obliki. Zaradi tega je eksonime težko razlikovati od originalnih imen in si je treba pomagati ali z imenskim kazalom ali z ogledom regionalnih zemljevidov. Tudi imena na uradnih dvojezičnih območjih so zapisana le v enem jeziku, to je v jeziku prevladujočega naroda v državi. V imenskem kazalu je še nekaj podomačenih zemljepisnih imen, ki jih ni na zemljevidih.

Stolpec Y: DRUGO. V tem stolpcu so zapisani eksonimi, povzeti iz drugih virov, med katerimi velja izpostaviti Veliki splošni leksikon in Slovenski pravopis.

Veliki splošni leksikon (1997 in 1998) v osmih knjigah je prevod in priredba nemškega dela Der Knauer – Universallexikon in 15 Bänden založbe VS Verlagshaus Stuttgart GmbH & Co. V njem je kljub načelnemu opiranju na Veliki družinski atlas sveta (1992) podomačeno imenje nastajalo sorazmerno avtonomno, še zlasti pa pod skrbnim lektorskim nadzorom. V leksikonu so kot iztočnice navedena tudi mnoga imena zgodovinskih naselij in pokrajin, ki v geografskih atlasih praviloma niso prikazana. Upoštevana so le tista zemljepisna imena, ki so zapisana v krepkem tisku in so torej samostojne geselske iztočnice, saj je v leksikonu v besedilih še več drugih eksonimov. Kritiko pri rabi zemljepisnih imen lahko namenimo malce pretiranemu prevajanju nekaterih širše slabše uveljavljenih zemljepisnih imen, pa tudi premalo premišljenemu tvorjenju pridevniških lastnoimenskih sestavin v večbesednih imenih mnogih geografskih pojavov v Afriki, še zlasti pri imenih tamkajšnjih jezer in gorovij.

Najnovejši slovenski pravopis je izšel leta 2001. Izdala sta ga Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, založila pa Založba ZRC SAZU. Za redakcijo zemljepisnih imen v slovarskem delu je bila zadolžena jezikoslovka Alenka Gložančev z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Temeljiti pregled je pokazal, da je med podomačenimi slovarskimi iztočnicami z geografskega zornega kota precej pomanjkljivosti, tako zaradi nedorečenega nabora kot neustreznega opredeljevanja tipov zemljepisnih imen, sem in tja celo zaradi neustreznih zapisov. Seznam v slovarski del vključenih zemljepisnih imen je vsestranski in ob geografskih vidikih odseva predvsem kulturološko-zgodovinsko naravnost. Zanimiva je kar številna skupina bajeslovnih, domišljjskih in legendarnih zemljepisnih imen. Navedenih je tudi nekaj imenskih arhaizmov, na primer Adelajda, Čikago, Filadelfija, Kordova, Salamanka in Tarent.

Stolpec Z: angleško ime. V tem stolpcu so zapisane angleške oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo angleške Wikipedije, za katero lahko rečemo, da je na zavidljivi kakovostni ravni. Za mnoge podmorske reliefne oblike smo jih pridobili s specializiranih portalov na medmrežju (medmrežje 11 in medmrežje 12). Če je več enakovrednih angleških imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v angleškem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je angleško ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Le izjemoma se v njem pojavlja tudi črtica (–), kar pomeni, da nam za to zemljepisno ime ni uspelo najti njegove angleške ustreznice. V stolpcu so izpisana tudi angleška imena vseh eksteritorialnih pojavov, med katerimi se jih največ nanaša na podmorske reliefne oblike in Antarktiko.

Stolpec AA: francosko ime. V tem stolpcu so zapisane francoske oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo francoske Wikipedije, ki je na visoki kakovostni ravni. Če je več enakovrednih francoskih imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v francoskem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je francosko ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove francoske ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AB: nemško ime. V tem stolpcu so zapisane nemške oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo nemške Wikipedije, ki je na visoki kakovostni ravni. Če je več enakovrednih nemških imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v nemškem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je nemško ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove nemške ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AC: špansko ime. V tem stolpcu so zapisane španske oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo španske Wikipedije, ki je na razmeroma visoki kakovostni ravni. Če je več enakovrednih španskih imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v španskem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je špansko ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove španske ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AD: rusko ime. V tem stolpcu so zapisane ruske oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo ruske Wikipedije, ki je na visoki kakovostni ravni. Ker pa ruščina uporablja cirilico, smo ta imena skladno z ruskim latinizacijskim ključem prečrkovali v latinico. Če je več enakovrednih ruskih imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v ruskem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je rusko ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove ruske ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AE: italijansko ime. V tem stolpcu so zapisane italijanske oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo španske Wikipedije, ki je na razmeroma visoki kakovostni ravni. Imena smo preverjali in dopolnjevali tudi iz italijanskega atlasa sveta založbe De Agostini iz leta 2002. Če je več enakovrednih italijanskih imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v italijanskem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je italijansko ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove italijanske ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AF: hrvaško ime. V tem stolpcu so zapisane hrvaške oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo hrvaške Wikipedije, ki je sicer na razmeroma nizki kakovostni ravni, a je

v primerjavi s slovensko vseeno bolj izpopolnjena. Če je več enakovrednih hrvaških imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v hrvaškem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je hrvaško ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove hrvaške ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AG: **madžarsko ime.** V tem stolpcu so zapisane madžarske oblike imen obravnavanih slovenskih eksonimov. Pridobili smo jih v glavnem s pomočjo madžarske Wikipedije, ki je na povprečni kakovostni ravni. Imena smo preverjali in dopolnjevali tudi iz madžarskega atlasa sveta založbe Cartographia iz leta 1995. Če je več enakovrednih madžarskih imen, so v stolpcu ločena s poševnico. Opozoriti velja, da je v primerih, ko je izvirno, originalno ime v madžarskem jeziku, v ustrezno polje vnesena ničla (0), če pa je madžarsko ime enako izvirnemu imenu v kakem drugem jeziku, je v polju zapis **ni**. Če nam za določen slovenski eksonim ni uspelo najti njegove madžarske ustreznice, je v ustreznem polju črtica (–).

Stolpec AH: **etimologija, izvor imena.** V tem stolpcu sta za večino eksonimov oziroma podomačenih tujih zemljepisnih imen pojasnjena njihov izvor in pomen, kar je izjemnega pomena za pravilno tvorjenje njihovega slovenskega poimenovanja. Pri ugotavljanju etimologije smo se naslonili predvsem na knjigo *Placenames of the World* (Room 2006) s 6600 iztočnicami ter na etimološke zapise v Wikipediji, predvsem v njeni angleški, a tudi nemški, francoski in ruski različici, redkeje v španski in italijanski.

Etimološke vidike poimenovanja držav smo preverjali na posebni strani Wikipedije (medmrežje 13). V angleški Wikipediji so tudi sezname imen znanih oseb iz anglosaksonskega okolja (medmrežje 14), po katerih so poimenovani določeni geografski pojavi, tam so tudi imena mnogih svetovno znanih raziskovalcev (medmrežje 15) in raziskovalnih ladij (medmrežje 16), po katerih so dobili ime številni kopenski, morski in podmorski pojavi širom sveta. Za ugotavljanje izvora in pomena podmorskih reliefnih oblik sta posebej pripravna dokumenta, dostopna tudi na svetovnem spletu (medmrežje 17 in medmrežje 18), za poimenovanje podmorskih gor pa lahko izpostavimo tudi portal Avstralskega antarktičnega podatkovnega središča (medmrežje 19). Poudariti je treba, da je v angleški Wikipediji sistematično podan izvor skoraj vseh pomembnejših zemljepisnih imen na Antarktiki in v Arktiki, mnoge manjkajoče informacije pa smo pridobili še iz starejših, na spletu dostopnih knjig o polarnih raziskovanjih (medmrežje 20 in medmrežje 21), pa tudi iz številnih drugih zapisov na svetovnem spletu, do katerih smo se dokopali s poizvedovanjem po izvoru določenih imen.

Za mnoga zemljepisna imena smo etimološko razlago glede na njihovo lego in pomen pripravili kar sami, saj so dovolj nedvoumna, da smo lahko potegnili zanesljive zaključke, za približno desetino imen pa nam za zdaj njihovega pomena in izvora še ni uspelo zadovoljivo pojasniti, zato so ta polja v stolpcu označena s črtico (–).

Stolpec AI: **opombe.** V tem stolpcu so nanizane razne zanimivosti, povezane z določenim obravnavanim eksonimom oziroma podomačenim tujim zemljepisnim imenom.

Seznam virov in literature

- Atlant. Slovensko besedilo priredil Cigale, M. V atlas vezana različica, hranjena v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. Matica Slovenska. Ljubljana, 1869–1877.
- Atlante della Terra de Agostini. Novara, 2002.
- Atlas sveta 2000. RV Reise- und Verkehrsverlag. Prevod in priredba besedil ter zemljepisnih imen Natek, K. in Natek, M. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1997.
- Atlas sveta za osnovne in srednje šole. 1. izdaja. Uredil Natek, K., prevod zemljepisnih imen Mihevc, B. Založba Mladinska knjiga. Ljubljana, 2002.
- Atlas sveta za osnovne in srednje šole. 4. izdaja. Uredil Natek, K., prevod zemljepisnih imen Mihevc, B. Založba Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005.
- Atlas sveta. The Times Books. Strokovni urednik slovenske izdaje Natek, K. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1991.
- Beránek, T., Boháč, P., Drápela, V., Harvalik, M., Liščák, V., Šimůnek, R., Šrámek, R. 2006: Index českých exonym. Český úřad zeměměřický a katastrální. Praga.
- Cartographia Világatlasz. Cartographia. Budimpešta, 1995.
- Družinski atlas sveta. Uredila Hrvatin, M. in Perko, D., priredba zemljepisnih imen na zemljevidih Kladnik, D. Slovenska knjiga. Ljubljana, 2001.
- Geografski atlas sveta za šole. Uredil in strokovno pregledal Lovrenčak, F. Tehniška založba Slovenije. Ljubljana, 2002.

- Geografski atlas za osnovno šolo. Alexander Schulatlas založbe Justus Perthes Verlag Gotha GmbH. Zasnova in priprava slovenske izdaje Fridl, J., Orožen Adamič, M., Perko, D. in Urbanc, M. Geografski inštitut ZRC SAZU, DZS. Ljubljana, 1998.
- Google Earth. Medmrežje: <http://support.google.com> (9. 9. 2012).
- Kadmon, N. 2000: *Toponymy: The Lore, Laws and Language of Geographical Names*. New York.
- Kadmon, N. 2007: The exonym and endonym – Attempting to define the undefinable? Exonyms and the International Standardisation of Geographical Names. Uredili Jordan, P., Orožen Adamič, M. in Woodman, P. *Wiener Osteuropa Studien* 24, str. 7–10. Dunaj.
- Kladnik, D., Lovrenčak, F., Orožen Adamič M. (ur.) 2005: *Geografski terminološki slovar*. Založba ZRC. Ljubljana.
- Krauze-Tomczyk, I., Kondracki, J. 1994a: *Polskie nazwy geograficzne świata. Część I Europa (bez Europy Wschodniej)*. Główny Geodeta Kraju, Państwowa Służba Geodezyjna i Kartograficzna. Varšava.
- Krauze-Tomczyk, I., Kondracki, J. 1994b: *Polskie nazwy geograficzne świata. Część III Afryka, Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Australia i Oceania, Antarktyka*. Główny Geodeta Kraju, Państwowa Służba Geodezyjna i Kartograficzna. Varšava.
- Krauze-Tomczyk, I., Kondracki, J. 1994c: *Polskie nazwy geograficzne świata. Część IV Oceany i morza*. Główny Geodeta Kraju, Państwowa Służba Geodezyjna i Kartograficzna. Varšava.
- Krauze-Tomczyk, I., Kondracki, J. 1996: *Polskie nazwy geograficzne świata. Część II Europa Wschodnia i Azja*. Główny Geodeta Kraju, Państwowa Służba Geodezyjna i Kartograficzna. Varšava.
- Medmrežje 1: <http://www.geonames.org/> (1. 3. 2012).
- Medmrežje 2: http://en.wikipedia.org/wiki/Ukrainian_alphabet (4. 8. 2011).
- Medmrežje 3: http://en.wikipedia.org/wiki/Bulgarian_language (4. 8. 2011).
- Medmrežje 4: http://en.wikipedia.org/wiki/Instructions_on_transliteration_of_Belorusian (4. 8. 2011).
- Medmrežje 5: http://en.wikipedia.org/wiki/Mongolian_Cyrillic_alphabet (4. 8. 2011).
- Medmrežje 6: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook> (1. 3. 2012).
- Medmrežje 7: <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/oo.html> (6. 6. 2006).
- Medmrežje 8: <http://pao.cnmoc.navy.mil/educate/neptune/trivia/earth.html> (8. 5. 2006).
- Medmrežje 9: <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/oo.html> (25. 4. 2006).
- Medmrežje 10: <http://en.wikipedia.org/wiki/Sea> (20. 10. 2012).
- Medmrežje 11: <http://www.hobohideout.com/sitemap-alphabet/undersea-features.php> (30. 3. 2012).
- Medmrežje 12: <http://seamounts.sdsc.edu/> (15. 5. 2012).
- Medmrežje 13: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_country_name_etymologies (30. 10. 2012).
- Medmrežje 14: <http://www.armed-guard.com/pbtn.html> (15. 9. 2012).
- Medmrežje 15: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_explorers (30. 10. 2012).
- Medmrežje 16: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_research_vessels_by_country (30. 10. 2012).
- Medmrežje 17:
http://www.gebco.net/data_and_products/undersea_feature_names/documents/gebco_gazetteer.pdf (15. 9. 2012).
- Medmrežje 18: <http://earth-info.nga.mil/gns/html/history.htm> (15. 9. 2012).
- Medmrežje 19: https://data.aad.gov.au/aadc/gaz/display_name.cfm?gaz_id=124180 (30. 10. 2012).
- Medmrežje 20:
http://books.google.si/books?id=PYdBH4dOOM4C&pg=PA274&lpg=PA274&dq=holm+land+named+by+greenland&source=bl&ots=hbI2xMFymm&sig=LwcnvBnLW3KYTE-Mkq_Zaf417CM&hl=sl&ei=x9Y2TbWXEsvCswbBzaxz&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBQQ6AEwAA#v=onepage&q=holm%20land%20named%20by%20greenland&f=false (15. 9. 2012).
- Medmrežje 21:
<http://books.google.si/books?id=7JEOAAAQAQAJ&pg=PA43&lpg=PA43&dq#v=onepage&q&f=false> (30. 10. 2012).
- Moder, J. 1972: O pisavi in izreki zemljepisnih imen. V: *Veliki atlas sveta*. Uredila Medved, J. in Ingolič, B. Mladinska knjiga, str. 393–406. Ljubljana.
- Natek, K., Natek, M. 1999: *Države sveta 2000*. Mladinska knjiga. Ljubljana.
- Orožen, F. 1902: *Zemljepisni atlas za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom*. Ed. Hölzel. Dunaj.
- Perko, D. 2006: Koliko je oceanov? *Geografski vestnik* 78-2, str. 77–83. Ljubljana.
- Priročni atlas sveta. Uredila Zych B.; prevedli Knez Račič, I., Šušteršič, S. in Stepišnik, U. Založba Mladinska knjiga. Ljubljana, 2003.
- Room, A. 2006: *Placenames of the World. Origins and Meaning of the Names for 6,600 Countries, Cities, Territories, Natural Features and Historic Sites*. McFarland & Company. Jefferson in London.
- Slovenski pravopis. Založba ZRC. Ljubljana, 2001.
- Šolski atlas. 8. izdaja. Uredil Dugački, Z., slovensko izdajo uredil Bohinec, V. Učila. Zagreb, 1959.

Veliki atlas sveta. Istituto Geografico De Agostini in Mitchell Beazley. 2. izdaja. Prevod, priredba in ureditev slovenske izdaje Orožen Adamič, M., Kladnik, D., Moder, J. in Perko, D. DZS. Ljubljana, 1996.

Veliki atlas sveta. Istituto Geografico De Agostini. Prenovljena izdaja. Prevod in priredba Hrvatini, M., Kladnik, D. in Perko, D. DZS. Ljubljana, 2005.

Veliki atlas sveta. Uredila Medved, J. in Ingolič, B. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1972.

Veliki družinski atlas sveta. Istituto Geografico De Agostini in Mitchell Beazley. Prevod, priredba in ureditev slovenske izdaje Orožen Adamič, M., Kladnik, D. in Moder, J. DZS. Ljubljana, 1992.

Veliki splošni leksikon v osmih knjigah. Uredila Javornik, M. DZS. Ljubljana, 1997–1998.

Veliki šolski atlas. Uredili Hrvatini, M., Kladnik, D. in Perko, D. Učila. Tržič, 2003.

Visintin, L. 1941: Zemljepisni atlas za srednje in njim sorodne šole. Slovensko izdajo priredil Bohinec, V. s sodelovanjem Bernota, C., Planine, F. in Savnika, R. Istituto Geografico De Agostini. Novara.

Wikipedia 2012: [Keyhole Markup Language](http://en.wikipedia.org/wiki/Keyhole_Markup_Language). Medmrežje: http://en.wikipedia.org/wiki/Keyhole_Markup_Language (9. 9. 2012).

Wikipedija 2012. Medmrežje: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Wikipedija> (1. 3. 2012).